

Ruimte voor sport

Beleidsuitgangspunten en financieringsopties
sportaccommodaties Breda

Inhoudsopgave

Samenvatting	4
Hoofdstuk 1 Inleiding	6
1.1 Achtergrond	6
1.2 Uitgangspunten bij beleidsontwikkeling	6
1.3 Leeswijzer	7
Hoofdstuk 2 Trends en ontwikkelingen	9
2.1 Algemene trends en ontwikkelingen	9
2.2 Demografie en sportparticipatie	10
2.3 Aanbod gemeentelijke sportaccommodaties	13
2.4 Bepaling vraag naar sportaccommodaties	14
2.5 Bevindingen en conclusies vraag naar sportaccommodaties.....	17
Hoofdstuk 3 Financieel perspectief	18
3.1 Kosten en baten gemeentelijke sportaccommodaties	18
3.2 Vergelijking kosten en baten met andere steden	20
3.3 Vergelijking accommodaties in Breda.....	21
3.4 Bevindingen en conclusies	22
Hoofdstuk 4 Uitgangspunten sportaccommodatiebeleid	23
4.1 De basis op orde	23
4.2 Niet uitbreiden, wel omvormen	24
4.3 Kostprijsgerelateerde tarieven	26
4.4 Meer verantwoordelijkheid voor gebruikers	29
Hoofdstuk 5 Toekomstperspectief	31
5.1 Ontstaan begrotingstekort	31
5.2 Sturingsmaatregelen.....	31
5.3 Invulling taakstelling.....	32
5.4 Financieringsopties begrotingstekort	32
5.5 Vervolg.....	34
Bijlage 1 Specificatie behoefte buitensportaccommodaties voetbal, hockey en tennis	35
Bijlage 2 Bezetting binnensportaccommodaties	40
Bijlage 3 Huurtarieven binnen- en buitensport	43
Bijlage 4 Mogelijke basis tarieven	46
Bijlage 5 Risicomatrix taken onderhoud buitensportcomplexen	47

Samenvatting

In deze nota worden verschillende aspecten van de gemeentelijke sportaccommodaties in een meerjarenperspectief beschreven. Hiermee worden de uitgangspunten en ambities uit de nota Sportimpuls Breda (2011) nader uitgewerkt en is de basis voor nieuw sportaccommodatiebeleid gelegd. De hoofddoelstelling van het sportaccommodatiebeleid is het realiseren en in stand houden van voldoende kwalitatief hoogwaardige binnen- en buitensportaccommodaties, toegankelijk voor alle doelgroepen en gericht op multifunctioneel gebruik. Dit wordt vormgegeven vanuit een stedelijk perspectief en met aandacht voor de maatschappelijke functie van sport. Daarbij zijn de beperkter wordende financiële armslag van de gemeente en een structureel tekort op het onderhoudsbudget voor sport zaken om rekening mee te houden.

Er is een aantal trends en ontwikkelingen van invloed op de vraag naar sportaccommodaties. Allereerst de aandacht vanuit het (landelijk) gezondheidszorgbeleid voor het stimuleren van sport en bewegen. Daarnaast stellen sporters steeds hogere eisen aan het aanbod van sportaanbieders. Het vrijwilligersklimaat verandert, wat leidt tot druk op het organiserend vermogen van sportverenigingen, terwijl die een steeds grotere maatschappelijke functie toegedicht krijgen. Verder is er een groeiende aandacht voor duurzaamheid en toegankelijkheid, voor samenwerking in de regio, voor zelfwerkzaamheid en voor alternatieve beheersvormen. De komende jaren zal de sportaccommodatiebehoefte van inwoners van 6 tot en met 35 jaar redelijk stabiel blijven. Bij gelijkblijvende sportparticipatie zal het totaal aantal verenigingsleden in de periode tot 2030 naar verwachting met hooguit 3% toenemen.

Breda beschikt over een breed palet aan voorzieningen op sportgebied, waarbij vraag en aanbod niet altijd even goed op elkaar zijn afgestemd. Er is ook de komende jaren geen tekort aan vierkante meters buitensportaccommodaties, afgezien van hockey en rugby, sporten die sneller groeien dan de bevolkingsprognose en waar al meerdere jaren sprake is van een tekort aan veldcapaciteit. Hoewel enkele verenigingen een tekort aan capaciteit ervaren op 'hun' sportpark, is er stedelijk een groeiend overschot aan natuurgrasvelden en tennisbanen. Tegelijk neemt vanwege de ruimere bespelingsmogelijkheden, de vraag naar kunstgrasvoetbalvelden en all weather tennisbanen toe. Bij binnensport sluit het aanbod redelijk aan bij de vraag. De toekomstige ontwikkelingen in inwonersaantallen en daarmee samenhangend de te verwachten ledenaantallen van sportverenigingen, leiden niet tot de conclusie dat uitbreiding van de capaciteit voor binnensport nodig is. Wel is er voor enkele sporten behoefte aan een meer op maat gesneden accommodatie.

In 2012 kostten de sportaccommodaties de gemeente Breda op jaarbasis ongeveer € 8,8 miljoen, terwijl de opbrengsten bijna € 2,7 miljoen waren. Er komt dus jaarlijks een bedrag van ongeveer € 6,1 miljoen voor rekening van de gemeente. Dit komt neer op een gemiddeld dekkingpercentage van 30,5%. De gemeentelijke kosten voor de sportaccommodaties zijn opgebouwd uit kapitaallasten, onderhoudskosten, exploitatielasten en personeelslasten. De inkomsten komen voornamelijk uit verhuur aan verenigingen, het onderwijs en derden. Uit een vergelijkend onderzoek tussen de steden Den Bosch, Eindhoven, Tilburg en Breda blijkt dat de kosten per lid van een binnensportvereniging voor het gebruik van sportaccommodaties aanmerkelijk hoger zijn dan die voor buitensportverenigingen. Maar er wordt ook geconcludeerd dat de kosten per lid in de gemeente Breda over de volle breedte lager zijn dan het gemiddelde van de vier steden. Zoals in Nederland gebruikelijk is, vraagt de gemeente Breda slechts een beperkt huurbedrag voor het

gebruik van de sportaccommodaties: de huur dekt maar een deel van de totale kosten van de accommodaties. In vergelijking met andere Brabantse steden realiseert Breda een hoog dekkingspercentage van zowel de binnen- als buitensportaccommodaties. Een vergelijking van sportverenigingen in de vier steden, leert dat deze in Breda een relatief lage huur betalen.

Als uitgangspunt voor nieuw beleid kiest de gemeente allereerst voor basisvoorzieningen op stedelijk niveau. Voor nieuwe sporten wordt een specifieke, monofunctionele accommodatie niet direct gerekend tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid, wel wordt gekeken naar mogelijkheden voor huisvesting op bestaande accommodaties of kostprijsdekkend investeren. De gemeente beoogt de huidige binnensportaccommodaties in stand te houden, met aandacht voor het optimaliseren van het gebruik, ook van gymzalen bij onderwijsinstellingen. Er wordt niet uitgebreid, maar er zal wel aandacht zijn voor kwalitatieve verbeteringen en toegankelijkheid. Ook de buitensportaccommodaties zullen niet uitgebreid worden. Wel is er aandacht voor omvormen: bijvoorbeeld naar accommodaties die geschikt zijn voor sporten met op stedelijk niveau een tekort aan capaciteit. Of van natuurgras naar kunstgras, waarmee een kwaliteitsverbetering wordt gerealiseerd en de buurtfunctie kan worden vergroot. Dit gebeurt ook via het openstellen van buitensportparken voor buurtgebruik. Een nieuwe tarievenstelsel zal kostprijsgerelateerd zijn, per sportsoort, gebaseerd op de kosten die gemoeid zijn met de aanleg van een accommodatie. We gaan verder uit van een reële bezettingsgraad en zullen medegebruik stimuleren. Voor erfpacht en opstalrechten zal een eenduidige systematiek worden ingevoerd. Tot slot leggen we meer verantwoordelijkheid bij gebruikers, onderzoeken we welke rol zij in de exploitatie kunnen nemen en gaan we na op welke wijze gebruikers zelf meer inkomsten kunnen genereren, bijvoorbeeld door het versoepelen van de reclameregeling.

Op basis van het meerjarenonderhoudsprogramma voor sport is eind 2012 gebleken dat er vanaf 2015 sprake is van een structureel tekort van € 1,2 miljoen op de exploitatie en het onderhoud van de gemeentelijke sportaccommodaties. Om tot een sluitende begroting te komen moeten duidelijke keuzes worden gemaakt. De taakstelling van € 0,2 miljoen zal gerealiseerd worden door de kosten voor waterverbruik en de schoonmaakkosten buitensport in rekening te brengen bij de gebruiker. Het resterende tekort van € 1 miljoen kan opgevangen worden door (een combinatie van) de volgende maatregelen: huurverhoging, overdracht van onderhoudstaken, bezuinigingen op serviceniveau, vermindering van het aantal accommodaties en eventueel bezuiniging op het budget sportstimulering. Omdat deze keuzes nog nadere uitwerking behoeven, is gezocht naar een oplossing waarmee de lastenverzwaring voor gebruikers in de komende jaren kan worden beperkt, maar ook tijd en ruimte worden gecreëerd om, in overleg met het veld, de noodzakelijke langere termijnbesluiten voor te bereiden en te nemen. Voor de periode tot en met 2018 wordt een financieringsoptie voorgesteld die neerkomt op een aanvullende huurverhoging van ruim 8%. Dit laat onverlet dat een structurele oplossing moet worden gevonden om exploitatie, beheer en onderhoud van de sportaccommodaties te bekostigen. Als uitwerking van deze nota, zullen hierin genoemde aanbevelingen en actiepunten daarom op zo kort mogelijke termijn worden opgepakt.

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Achtergrond

De gemeente Breda heeft met haar sportaccommodaties een belangrijk instrument in handen om uitvoering te geven aan het sportbeleid. In de nota Sportimpuls Breda, sportnota 2011-2014 heeft de gemeente kaders gesteld voor het sportbeleid, ingegeven door vier thema's: Vitaal Breda, Meedoen in Breda, Top in Breda en Kaart van Breda. Het sportbeleid is gebaseerd op de ambities en uitgangspunten van het coalitieakkoord @Breda, de nota Meedoen@Breda, het beleidskader Jong@Breda en het Sportplan Brabant 2016. Uiteraard spelen ook andere beleidsontwikkelingen een rol. Zoals het Actieplan Spelen, waarin invulling wordt gegeven aan sport en bewegen in de openbare ruimte. Maar ook de ontwikkelingen rond het buurthuis van de toekomst, gericht op gecombineerd gebruik van maatschappelijke accommodaties, het gezondheidsbeleid en de adoptie van groen, waarbij burgers openbare groenvoorzieningen gaan onderhouden.

In de afgelopen jaren heeft de sport in Breda een positieve ontwikkeling doorgemaakt. Sinds 2008 zijn er elf nieuwe kunstgrasvelden aangelegd, is er een hoogwaardige atletiekaccommodatie gerealiseerd, neemt de sportparticipatie toe en komt er steeds meer aandacht voor topsport, sportevenementen en talentontwikkeling. Daarentegen kon de ambitie een topsporthal te realiseren nog niet worden waargemaakt en kampt een aantal verenigingen al langere tijd met ruimtegebrek. Zeker een belangrijke ontwikkeling, is dat de financiële armslag van de gemeente beperkter is geworden en er een structureel tekort op het onderhoudsbudget voor sport is ontstaan. Om ook in de toekomst ruimte voor sport te kunnen bieden en een gevarieerd aanbod aan sportvoorzieningen te kunnen handhaven, staat de gemeente – samen met de gebruikers van de accommodaties - voor een duidelijke opgave. Om de basis op orde te brengen en te kunnen investeren in kwaliteit, wordt meer eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid van gebruikers gevraagd en zijn keuzes noodzakelijk. In de nota Ruimte voor sport worden verschillende aspecten van de sportaccommodaties in een meerjarenperspectief beschreven. De nota vormt hiermee de basis voor nieuw sportaccommodatiebeleid, inclusief verschillende opties voor de exploitatie en de financiering van de gemeentelijke sportaccommodaties in de komende jaren.

Tweederde van alle inwoners van Breda sport regelmatig. Bijna de helft daarvan sport bij Bredase sportverenigingen. Dit betekent dat ten minste 56.000 Bredanaars bijna wekelijks gebruik maken van (gemeentelijke) sportaccommodaties. Per jaar komt dat neer op meer dan 2,2 miljoen gebruiksmomenten. Daarnaast maken tijdens het schooljaar duizenden leerlingen wekelijks gebruik van sportaccommodaties.

1.2 Uitgangspunten bij beleidsontwikkeling

Sportimpuls Breda

In de nota Sportimpuls Breda zijn de volgende uitgangspunten en ambities voor het sportaccommodatiebeleid vastgelegd:

- De gemeente draagt zorg voor een basisvoorzieningenniveau aan sportaccommodaties. Daarbij wil de gemeente de kosten voor de gebruikers zo laag mogelijk houden, maar wel relateren aan de daadwerkelijke kostprijs en de gebruiksmogelijkheden.
- Het realiseren en in stand houden van voldoende kwalitatief hoogwaardige binnen- en buitensportaccommodaties, toegankelijk voor alle doelgroepen en multifunctioneel gebruik.

- Het oplossen van bestaande knelpunten door uitbreiding van buitensportaccommodaties, waarbij naar vermogen wordt getracht om de capaciteit aan te laten sluiten bij de behoefte.
- De huidige en toekomstige inzet van de gemeente als eigenaar en exploitant van sportaccommodaties zal zich vooral richten op instandhouding en kwalitatieve en duurzame verbetering.
- Sportverenigingen met een eigen accommodatie moeten een stimulans krijgen om duurzame investeringen te doen.
- De gemeente streeft naar meer maatwerk voor gebruikers.

Behoeftte aan accommodaties

Een belangrijk uitgangspunt bij de ontwikkeling van een beleidskader voor sportaccommodaties is een vraaggestuurd accommodatieaanbod. Dat wil zeggen dat de gemeente bij de ontwikkeling van het beleidskader voor sportaccommodaties zo veel mogelijk rekening houdt met de sportbehoefte van inwoners en daarop het aanbod van accommodaties aanpast. Met andere woorden: wat hebben sportende inwoners van Breda op termijn nodig en op welke plek? Dat beeld omvat zowel de aantallen en de soort accommodaties, als de verdeling van accommodaties over de stad. Hierbij wordt de toekomstige ruimtebehoefte afgezet tegen de huidige situatie, dus de bestaande sportaccommodaties zoals gymzalen, sporthallen en buitensportcomplexen. Daarbij wordt gekeken naar demografische ontwikkelingen en ontwikkelingen binnen de sporten zelf.

Stedelijk perspectief

Voor het sportaccommodatiebeleid geldt de stad als speelveld. Aan het realiseren, beheren en exploiteren van sportaccommodaties zijn hoge kosten verbonden, in combinatie met lage baten. Mede gezien dit financiële aspect is het raadzaam om bij de vraag naar sportaccommodaties uit te gaan van het aanbod op stedelijk niveau. Daarbij geldt in principe: 'hoe meer sporters, des te meer spreiding over de stad is er mogelijk'. Voor meer specialistische sporten is centralisatie weer gewenst of geldt dat hiervoor geen voorzieningen in Breda zelf mogelijk of nodig zijn, bijvoorbeeld omdat deze sporters elders in de regio terecht kunnen.

Maatschappelijk perspectief

Het belang van een goede sportinfrastructuur voor de samenleving is groot. Breda telt een groot aantal verenigingen, ontmoetingsplekken waar begrippen als binding en meedoen met de samenleving heel concreet worden ingevuld. Sportverenigingen geven zo al invulling aan het begrip 'Buurthuis van de toekomst'. Behalve de verenigingen zijn ook de andere sportaanbieders van belang. Hoewel maatschappelijke binding daar op een andere, veelal minder intensieve manier wordt vormgegeven, voorzien zij wel in een duidelijke behoefte van Bredanaars qua sportaanbod. Sportaccommodaties zijn kapitaalintensieve vastgoedobjecten met een hoge afschrijving, die worden benut door een grote groep gebruikers en een hoog maatschappelijk rendement kennen. Het omvangrijke gebruik en vooral de sociaal-maatschappelijke neveneffecten van sportbeoefening, vormen de legitimatie voor investeringen in realisatie en exploitatie van gemeentelijke sportaccommodaties met maatschappelijke middelen.

1.3 Leeswijzer

In hoofdstuk 2 worden trends en ontwikkelingen in de sport beschreven, evenals het aanbod aan sportaccommodaties, demografische aspecten en de huidige en (verwachte) toekomstige vraag naar sportaccommodaties in Breda.

Hoofdstuk 3 gaat in op de bestaande financiële situatie betreffende instandhouding, beheer en exploitatie van sportaccommodaties. Het geeft inzicht in de structurele middelen die de gemeente jaarlijks inzet voor haar sportaccommodaties.

De hoofddoelstelling van het sportaccommodatiebeleid is het realiseren en in stand houden van voldoende kwalitatief hoogwaardige binnen- en buitensportaccommodaties, toegankelijk voor alle doelgroepen en gericht op multifunctioneel gebruik. Om dit te realiseren, worden in hoofdstuk 4 uitgangspunten voor het toekomstige beleid geformuleerd op vier thema's: de Basis op orde, Niet uitbreiden wel omvormen, Kostprijsgeoriënteerde tarieven en Meer verantwoordelijkheid voor gebruikers.

In hoofdstuk 5 ten slotte, worden sturingsmaatregelen en financieringsopties voor een sluitende gemeentelijke begroting voor beheer en exploitatie van de gemeentelijke sportaccommodaties beschreven.

Hoofdstuk 2 Trends en ontwikkelingen

In dit hoofdstuk wordt op beknopte wijze een aantal relevante trends en ontwikkelingen gepresenteerd. Achtereenvolgens wordt inzicht gegeven in algemene trends, demografische aspecten, het aanbod en de vraag naar binnen- en buitensportaccommodaties, waarna afgesloten wordt met bevindingen en conclusies.

2.1 Algemene trends en ontwikkelingen

Gezondheid

Het nationale gezondheidsbeleid richt zich onder andere op het tegengaan van overgewicht en (over)consumptie van drugs, alcohol en tabak. Daarbij is er een nadrukkelijke focus op het stimuleren van sport en bewegen. De rijksoverheid wil hierbij niet voorschrijven, maar een goede gezondheid stimuleren in plaats van ongezond gedrag bestrijden. Een voorbeeld is de landelijke regeling Sportimpuls, die lokale sport- en beweegaanbieders stimuleert interventies aan te bieden om meer mensen in hun eigen omgeving te laten sporten en bewegen.

De sportconsument

De Nederlandse sporter stelt tegenwoordig overwegend hoge eisen aan het aanbod van sportaanbieders. De eisen van de sportconsument vormen aanleiding voor publieke sportorganisaties (met name sportverenigingen) er naar te streven dat hun aanbod aan de hoge kwaliteitseisen voldoet die aansluiten bij het aanbod vanuit commerciële organisaties. Daarnaast zal een steeds groter wordende groep sporters individueel sportgedrag gaan vertonen. Dit heeft te maken met de demografische ontwikkelingen en de absolute groei in de leeftijdscategorieën waar individueel sporten vaker voorkomt dan sporten in verenigingsverband.

Vrijwilligersklimaat

Het traditionele beeld van de vrijwilliger die zich jaren achtereen inzet voor een sportvereniging sluit steeds minder aan bij de realiteit. De moderne vrijwilliger is meestal voor een beperkte periode beschikbaar en wil een afgebakende taak uitvoeren. Aan sportverenigingen de uitdaging om de processen zo in te richten dat aangesloten wordt bij wensen van de vrijwilliger. Deels wordt deze trend bij sportverenigingen opgevangen door de inzet van betaalde professionals, zoals verenigingsmanagers. Een groot aantal sportverenigingen is dit echter niet gegeven. In Breda bieden organisaties als Breda Actief verenigingen ondersteuning op het gebied van vrijwilligersbeleid.

Maatschappelijke functie sportverenigingen

Van verenigingen wordt steeds meer verwacht dat zij inspelen op maatschappelijke ontwikkelingen en - samen met partners uit de stad - activiteiten organiseren die bijdragen aan doelen op het gebied van bijvoorbeeld gezondheid, participatie en zorg, gericht op eigen leden of specifieke doelgroepen. Dit vereist vitale verenigingen - op sportief, bestuurlijk en financieel vlak - die hun accommodatie openstellen, een vraaggericht sportaanbod bieden en inspelen op kansen die zich voordoen. Kortom: zichzelf zien als vindplaats voor maatschappelijke activiteiten in de wijk.

Beheersvormen

Voor het beheer van sportaccommodaties zijn in Nederland verschillende vormen gangbaar. Zo zijn er gemeenten die zelf het eigendom en beheer van de sportaccommodaties verzorgen, maar zijn er

ook gemeenten die (delen van) het beheer hebben uitbesteed aan sportverenigingen als directe gebruikers, aan beheerstichtingen of andere (commerciële) organisaties. Ook in de mate waarin beheer wordt overgedragen (alleen kleine beheerstaken of volledige verzelfstandiging met overdracht van eigendom) zijn grote verschillen zichtbaar tussen gemeenten.

Samenwerking in de regio

Zowel op bestuurlijk als op ambtelijk niveau vindt in de regio steeds meer samenwerking plaats. Ook sport maakt hier deel van uit. Afstemming wordt gezocht rondom bovenlokaal sportaanbod - zoals topsport, talentontwikkeling en evenementen - en bekeken wordt in hoeverre het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties gezamenlijk kunnen worden opgepakt. Deze samenwerking zal in de toekomst verder vormgegeven kunnen worden.

Duurzaamheid en toegankelijkheid

Ook in de sport heeft de gemeente de laatste jaren ingezet op duurzaamheid en toegankelijkheid. In 2012 is aan buitensportverenigingen met een eigen accommodatie de gelegenheid geboden om een gratis energiescan te laten uitvoeren. Daarnaast is de toegankelijkheid van sportaccommodaties voor sporters met beperkingen een item. In het verlengde hiervan biedt de regeling 'Specifieke nadere regels Sportsubsidies 2012' nog tot eind 2014 de mogelijkheid om subsidie aan te vragen voor duurzame investeringen of aanpassingen voor minder valide sporters.

Wet Markt en Overheid

Op 1 juli 2012 is de Wet Markt en Overheid (Wet MenO) in werking getreden. Deze wet heeft als doel oneerlijke concurrentie tegen te gaan en zo gelijk mogelijke concurrentieverhoudingen tussen overheden en bedrijven te creëren. De wet bevat vier gedragsregels waaraan overheden zich moeten houden als zij economische activiteiten verrichten. De exploitatie van sportaccommodaties is een economische activiteit. Op grond van de Wet MenO zijn gemeenten verplicht om ten minste de integrale kosten van de exploitatie van sportaccommodaties in hun tarieven door te berekenen. Ook is het niet toegestaan dat gemeenten hun eigen overheidsbedrijven bevoordelen. Als de exploitatie reeds plaatsvond voor 1 juli 2012, is een overgangsregeling van toepassing. Dit houdt in dat overheden tot juli 2014 de tijd hebben om de huidige situatie in overeenstemming te brengen met de gedragsregels.

2.2 Demografie en sportparticipatie

In Breda wonen ruim 178.000 mensen en volgens de bevolkingsprognose neemt het aantal inwoners toe tot circa 185.000 in 2025 en 189.000 in 2030. De bevolkingsgroei tot 2025 uit zich voornamelijk in een grotere populatie inwoners van 55 jaar en ouder in combinatie met een relatief stabiele bevolkingsgroep tussen de 0 en 55 jaar, een trend die doorzet in de jaren daarna. Opvallend is de sterke daling in de leeftijdscategorieën 19-24 jaar en 45-54 jaar en de sterke groei in de categorie 25-34 jaar (zie tabel 2.1).

aantal inwoners	2013	index	2020	index	2025	index	2030	index
0- 5 jaar	11.803	100	12.200	103	12.625	107	12.840	109
6-11 jaar	11.861	100	11.567	98	11.792	99	12.267	103
12-18 jaar	14.060	100	14.439	103	14.089	100	14.233	101
19-24 jaar	16.134	100	15.064	93	15.237	94	14.523	90
25-34 jaar	24.184	100	25.966	107	26.343	109	26.901	111
35-44 jaar	24.788	100	22.191	90	23.343	94	24.640	99
45-54 jaar	25.030	100	24.579	98	22.209	89	21.089	84
55-64 jaar	21.120	100	22.473	106	23.601	112	22.984	109
65-74 jaar	16.020	100	18.382	115	18.818	117	20.106	126
75-84 jaar	9.569	100	10.560	110	12.769	133	14.062	147
85 jaar en ouder	3.711	100	4.303	116	4.713	127	5.333	144
totaal	178.280	100	181.724	102	185.539	104	188.978	106

Tabel 2.1. Bevolkingsprognose per leeftijdscategorie voor 2020, 2025 en 2030¹

Sportdeelname in Breda²

In Breda wordt conform het landelijk gemiddelde aan sport deelgenomen: 67% van de Bredanaars beoefent ten minste 12 keer per jaar een sport. Uit de meest recente meting blijkt dat de deelname in de leeftijdscategorieën 6-15 jaar, 16-24 jaar en 25-44 jaar is gestegen. De sportdeelname van vrouwen is de laatste jaren gestegen, al lopen zij nog wel achter. Van de vrouwen doet 64% aan sport en van de mannen 70%. Volwassen inwoners van Breda met een hoger inkomen sporten vaker dan inwoners met een laag inkomen.

De meest beoefende sporten in Breda zijn (aflopend in populariteit): fitness/aerobics (30%), hardlopen (15%), tennis (9%), hockey (8%), veldvoetbal (8%), zwemmen en fietsen/wielrennen (beide 7%). De meest beoefende sporten onder mannelijke inwoners zijn fitness, hardlopen, tennis en fietsen/wielrennen. Vrouwen doen het meest aan fitness, hardlopen en aerobics/steps. Kinderen doen voornamelijk aan hockey, voetbal en zwemmen. Sporters van 65 jaar en ouder doen vooral aan fitness, tennis, golf en wandelen.

Een sporter kan op verschillende manieren sport beoefenen: in verenigingsverband, in commercieel verband, zoals in een fitnesscentrum of sportschool, of ongebonden (met vrienden, familie of alleen). Daarnaast kan de sport ook beoefend worden via evenementen, binnen een bedrijf, via sociaal-cultureel werk of op andere manieren georganiseerd zijn. Het organisatorisch verband hangt rechtstreeks samen met de sport die wordt beoefend. Zo zijn er echte verenigingsporten (veldvoetbal, hockey, tennis), sporten die voornamelijk in commercieel verband worden beoefend (fitness en aerobics) en sporten die met name ongebonden worden gedaan (skiën/langlaufen, wandelsport, wielrennen/mountainbiken en hardlopen). Onderstaande tabel laat zien dat bijna de helft van de sportbeoefenaars hun meest beoefende sport beoefent bij een sportvereniging. 40% van de sporters beoefent sport ongebonden, 21% bij een private organisatie en 14% in anders georganiseerd verband. Per leeftijdscategorie geeft dat het volgende beeld:

¹ Bron: Provinciale bevolkingsprognose Noord-Brabant 2011.

² Bron: Sporten en bewegen in Breda, resultaten najaarsenquête 2012.

aantal inwoners	sporters	vereniging	sportschool	ongebonden	anders	
6-11 jaar	11.861	11.031	87%	2%	17%	15%
12-18 jaar	14.060	12.092	77%	10%	21%	12%
19-24 jaar	16.134	12.746	27%	28%	56%	15%
25-34 jaar	24.184	17.654	25%	24%	57%	15%
35-44 jaar	24.788	18.095	23%	21%	59%	16%
45-54 jaar	25.030	15.018	27%	21%	57%	15%
55-64 jaar	21.120	12.672	27%	21%	57%	15%
65-74 jaar	16.020	7.209	36%	16%	49%	15%
75-84 jaar	9.569	1.914	36%	16%	49%	15%
totaal	178.280	108.431	47%	21%	40%	14%

Tabel 2.2. Organisatorisch verband meest beoefende sport per leeftijdscategorie.^{3 4}

Gebruik van sportaccommodaties

Van alle sporters beoefent 86% hun sport (ook) binnen Breda. 39% van de sporters in Breda maakt gebruik van een binnensportaccommodatie (ook niet-gemeentelijke accommodaties), 24% van een buitensportaccommodatie, 10% van een voorziening in de openbare ruimte en 22% van een andersoortige voorziening (o.a. thuis sporten).

Sport in de openbare ruimte

Sport en bewegen in de openbare ruimte neemt ook in Breda een steeds belangrijker plek in. Er wordt veel gebruik gemaakt van recreatieve voorzieningen als wandel- en fietspaden in om het Mastbos en het Markdal. Bij de aanleg van fietspaden houdt de gemeente zoveel mogelijk rekening met sportgebruik, bijvoorbeeld door het plaatsen van verlichting en afstandsmarkeringen bij looppaden, of door fietspaden te verbreden waardoor wielrenners deze gemakkelijker kunnen gebruiken. Verder zijn er diverse speciale sportvoorzieningen aangelegd in de openbare ruimte. Trapvelden, voetbaldoeltjes, basketbalvelden en meer recent de skatebaan bij het gemeentelijk sportcentrum. Ook via het beleidskader Jong@Breda krijgt buitenspelen en bewegen nadrukkelijk aandacht, bijvoorbeeld via een sportieve inrichting van (school)pleinen en de openstelling van sportcomplexen.

Lidmaatschappen bij sportverenigingen

Gemeente Breda telt ten opzichte van landelijke cijfers een iets hoger dan gemiddeld aantal verenigingsleden: 29% van de inwoners is lid van een sportvereniging die is aangesloten bij NOC*NSF. In totaal zijn er onder de Bredase bevolking ongeveer 50.000 lidmaatschappen van sportverenigingen. Het gemiddelde percentage van 47% lidmaatschappen onder de inwoners van de dorpen is aanzienlijk hoger dan in de stad Breda (26%). Noemenswaardig is dat het gemiddeld aantal lidmaatschappen van inwoners tussen de 5 en 30 jaar lager is dan het landelijk gemiddelde en dat dit bij inwoners van 30 jaar en ouder hoger is. In alle leeftijdsgroepen zijn meer mannelijke inwoners dan vrouwelijke vertegenwoordigd. De meeste lidmaatschappen van Bredanaars zijn bij voetbalverenigingen (ca. 9.600), tennisverenigingen (ca. 9.000), golfverenigingen (ca. 7.000) en hockeyverenigingen (6.000).⁵

³ Aangezien kinderen in de leeftijdscategorie tot 5 jaar slechts incidenteel sporten in verenigingsverband, is deze categorie weggelaten. Hetzelfde geldt voor de leeftijdscategorie 85+.

⁴ Bronnen: Provinciale bevolkingsprognose Noord-Brabant 2011 en Sporten en bewegen in Breda, najaarsenquête 2012.

⁵ Bron: Kennis- en Informatiesysteem Sport, NOC*NSF mei 2012.

Sportdeelname basisschoolleerlingen

Onderzoek onder Bredase basisscholieren geeft inzicht in de sportdeelname van kinderen uit de groepen 4 en 7.⁶ De meest beoefende sporten zijn voetbal, hockey, zwemmen, vecht- en/of verdedigingssporten en dansen. Van de deelnemende kinderen gaf 31% aan gemiddeld één keer per week te sporten, 31% twee keer per week, 28% drie keer per week en 10% vier keer of vaker per week. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de sportdeelname per gebied.

Gebied	Sportdeelname (in %)	buitengebied	Sportdeelname (in %)
Noord-West	76,5	Prinsenbeek	94,2
Noord-Oost	65,4	Teteringen	86,6
Zuid-Oost	91,3	Bavel	88,6
Zuid-West	80,4	Ulvenhout	93,8
Gemiddelde Breda	80,9		

Tabel 2.3. Overzicht sportdeelname door basisschoolleerlingen uit de groepen 4 en 7 gecategoriseerd per gebied.

2.3 Aanbod gemeentelijke sportaccommodaties

De gemeente heeft een breed palet aan sportaccommodaties dat wordt aangeboden aan haar inwoners. Dit aanbod bestaat uit binnen- en buitensportaccommodaties. De binnensportaccommodaties bestaan uit gymzalen, sporthallen, zwembaden, rackethallen, een schietbaan en een kunstijsbaan. De buitensportaccommodaties bestaan onder andere uit complexen met tennisbanen, voetbalvelden en hockeyvelden, een rugbyveld en enkele specifieke accommodaties, zoals de atletiekaccommodatie en een accommodatie gericht op beachvolleybal.

Gemeentelijk aanbod buitensportaccommodaties

Om publieke sportbeoefening mogelijk te maken liggen er in Breda 26 gemeentelijke buitensportcomplexen, met daarop 208 losse sportvoorzieningen. De voorzieningen zijn gerealiseerd en worden onderhouden en geëxploiteerd door de gemeente (tenzij anders aangegeven).

Gemeentelijke buitensportaccommodaties	
60 voetbalvelden (waarvan 11 kunstgras)	60 tennisbanen (39 gravel en 21 all-weather)
17 kunstgras hockeyvelden (15 eigendom verenigingen, 2 eigendom gemeente, alle in beheer van verenigingen of beheersstichtingen)	1 beachvolleybal accommodatie (Wolfslaar, deels eigendom gemeente, deels vereniging. Exploitatie vereniging)
3 honk- en softbalvelden	2 verharde handbalvelden
1 korfbalveld	1 atletiekbaan
1 rugbyveld	1 wielersbaan (beheer stichting)
1 voetbalstadion (beheer door NAC)	60 jeu de boules banen
1 openluchtwembad (Wolfslaar, exploitatie Optisport)	1 natuurswembad (De Kuil, beheer en toezicht reddingsbrigade)
2 schietterreinen (eigendom deels gemeente en deels Staatsbosbeheer, beheer door verenigingen)	

Tabel 2.4. Overzicht van gemeentelijke buitensportaccommodaties (per 1 januari 2014).

Gemeentelijk aanbod binnensportaccommodaties

In Breda is een groot aantal overdekte sportaccommodaties beschikbaar, voornamelijk sporthallen en gymzalen. Naast deze binnensportaccommodaties, die overdag door onderwijs in gebruik worden genomen en 's avonds door sportverenigingen, hebben inwoners en verenigingen van Breda de

⁶ Bron: Nulmeting sport en cultuur basisonderwijs 2012, onderzoek onder 2.336 van 40 basisscholen in Breda.

beschikking over twee zwembaden, een ijsbaan en een racketcentrum met een indoor soccer hal. In tabel 2.5 wordt een overzicht gegeven van deze gemeentelijke accommodaties. Behalve de gemeentelijke binnensportaccommodaties, is er een multifunctioneel zalencentrum (Jeugdland) in eigendom van een zelfstandige stichting. Dit omvat een gymzaal, sportzaal, squashbanen, rackethal en handbooghal, waarbij de laatste twee worden gehuurd van de gemeente. De gemeente ondersteunt de exploiterende stichting door middel van een financiële bijdrage.

Gemeentelijke binnensportaccommodaties	
4 sporthallen (exploitatie gemeente)	1 turnhal (exploitatie gemeente)
2 sporthallen (exploitatie lokale stichtingen)	14 gymzalen (exploitatie gemeente)
1 sportzaal (exploitatie gemeente)	50 gymzalen (exploitatie onderwijsbesturen)
2 zwembaden (exploitatie Optisport)	1 ijsbaan (exploitatie Optisport)
1 racketsportcentrum / indoor soccer hal (exploitatie Optisport)	

Tabel 2.5. Overzicht van gemeentelijke binnensportaccommodaties (per 1 januari 2014)

2.4 Bepaling vraag naar sportaccommodaties

NOC*NSF (ISA-Sport) heeft richtinggevende planningsnormen ontworpen voor gemeenten waarbij op basis van het aantal leden en/of teams van buitensportverenigingen de behoefte aan buitensportvelden en kleedkamers kan worden berekend.⁷ Deze normen worden in Breda als richtlijn gehanteerd. Voor de binnensportaccommodaties zijn er geen planningsnormen in dezelfde hoedanigheid ontworpen. Wel zijn er normatieve bezettingscijfers bekend waaraan gemeenten hun eigen binnensportbezetting kunnen spiegelen en op basis daarvan de toekomstige behoefte kunnen plannen.

Buitensportaccommodaties

De buitensportvelden en -banen worden gedurende 39 weken per jaar in gebruik gegeven aan (buitensport)verenigingen, de overige (13) weken zijn voor de natuurgrasvelden nodig voor het plegen van onderhoud, natuurlijk herstel en renovaties. Voor gravel tennisbanen loopt de reguliere verhuurperiode van 1 april tot en met 1 oktober. Kunstgrasvelden en all weather tennisbanen kunnen gedurende het hele jaar worden gebruikt. De bezetting van de buitensportvelden/-parken is in de praktijk afhankelijk van het aantal uren dat de betreffende vereniging het beschikbaar gestelde gebruikt. In de praktijk is dat voornamelijk op doordeweekse dagen vanaf de namiddag tot in de loop van de avond en in het weekend in de ochtend en middag. Overigens zijn er beperkingen aan het gebruik (de bezetting) van natuurgrasvelden: wanneer deze meer dan 10 uur per week bespeeld worden, gaat de kwaliteit van de grasmatten zwaarder achteruit. Uiteindelijk kan dit leiden tot het afkeuren van een veld voor reguliere wedstrijden. Een kunstgrasveld is onbeperkt bespeelbaar.

De benodigde capaciteit aan buitensportaccommodaties kan voor een groot deel van de aanwezige sporten worden uitgedrukt in leden- en/of teamaantallen, waarna op basis van de planningsnormen die zijn opgesteld door de sportbonden en/of NOC*NSF deze cijfers kunnen worden vertaald naar capaciteit (banen, velden). Hieronder is voor de belangrijkste sporten inzichtelijk gemaakt hoe de behoefte zich verhoudt tot de huidige capaciteit.

Zoals hieronder te zien, heeft Breda een ondercapaciteit aan hockeyvelden en rugbyvelden en een overcapaciteit aan voetbalvelden en tennisbanen. Deze capaciteit is zoals vermeld berekend op

⁷ Bron: handboek Sportaccommodaties, ISA-Sport.

basis van landelijke richtlijnen (zie bijlage 1 voor een specificatie van de berekeningen voor voetbal, hockey en tennis). Voor korfbal en handbal geldt dat alleen in het zomerseizoen buiten wordt gespeeld, de velden worden de rest van het jaar niet gebruikt.

Sport	Ondercapaciteit	Conform	Overcapaciteit
Voetbal		Trainingsvelden	9 wedstrijd velden
Hockey	3,2 wedstrijd velden		
Tennis			6 banen
Atletiek		Conform	
Korfbal		Conform	
Rugby	1 trainings-/wedstrijd veld		
Handbal		Conform	
Wielersport		Conform	
Schietsport		Conform	
Honk/softbal		Conform	
Beachvolleybal		Conform	

Tabel 2.6. Overzicht van de capaciteitsbehoefte in relatie tot de beschikbare capaciteit (per 1 januari 2014).

Met het raadsbesluit van januari 2014 om te investeren in twee kunstgrasvelden voor voetbal en één voor hockey, zal er vanaf (medio) 2014 een wijziging in deze situatie ontstaan.

Voor het voetbal is door de VNG, Vereniging Sport en Gemeenten en de KNVB in 2013 een nieuwe richtlijn ontwikkeld voor het bepalen van de benodigde aantallen kleedkamers en velden per vereniging. Deze richtlijn geldt voor nieuwe complexen, dan wel voor aanpassingen aan complexen. (zie bijlage 1). Breda hanteert tot op heden een eigen kleedkamernorm van 2 kleedkamers per natuurgrasveld en 3 per kunstgrasveld.

Binnensportaccommodaties

Voor binnensportaccommodaties bestaan geen planningsnormen zoals voor de buitensportaccommodaties. Een landelijk kengetal voor het aantal potentiële uren (theoretische bezetting) dat een binnensportaccommodatie (gymzaal/sporthal) in gebruik kan worden genomen is 3.640 uur per jaar. Dit is gebaseerd op het benutten van een sportaccommodatie op werkdagen van 8.00 uur tot 23.00 uur en in het weekend van 8.00 uur tot 17.00 uur, gedurende 40 weken per jaar. De norm die de gemeente Breda hanteert wijkt 'positief' af ten aanzien van het landelijke kengetal, door uit te gaan van 11,5 uur extra openingsuren per week en 46 weken in plaats van 40 weken.⁸ Concreet houdt dit in dat Breda een hoger benuttingpercentage in haar binnensportaccommodaties verwacht (4.715 uur per jaar in plaats van 3.640 uur). Het hogere benuttingpercentage dat Breda hanteert is gebaseerd op gerealiseerde bezettingen in het verleden. In de resterende (6) weken worden de binnensportaccommodaties niet verhuurd. Deze periode kent een zeer laag animo (alle sportactiviteiten vinden buiten plaats) en wordt daarom gebruikt voor groot onderhoud aan de sportaccommodaties (reparaties, vervanging lampen, schoonmaak hoge delen etc.)

Bezetting binnensportaccommodaties

De sporthallen en gymzalen worden benut als binnensportaccommodaties. De bezettingscijfers op jaarbasis worden hieronder weergegeven. Hierbij wordt opgemerkt dat er een duidelijke piek ligt in het gebruik op doordeweekse dagen tussen 18.00 en 20.30 uur. Op deze tijden is er nauwelijks nog

⁸ In Breda worden binnensportaccommodaties (sporthallen, sportzalen en gymzalen) verhuurd gedurende 46 weken per jaar met de volgende tijden: maandag tot en met vrijdag 8.00-23.30 uur, zaterdag 9.00-23.00 uur en zondag 9.00-20.00 uur.

capaciteit beschikbaar in gemeentelijke binnensportaccommodaties (zie bijlage 2 voor een volledig overzicht).

Dagdeel	Sporthallen	Gymzalen
Ma t/m vrij – ochtend	85%	80%
Ma t/m vrij – middag	75%	70%
Ma t/m vrij – avond	55%	45%
In het weekend	30%	12%

Tabel 2.7. Overzicht bezettingspercentages binnensportaccommodatie gemeente Breda (2011-2012)⁹

Het gebruik van binnensportaccommodaties is verder in het algemeen sterk seizoensafhankelijk en kent hierdoor op jaarbasis overwegend een matige gemiddelde bezetting. In de winterperiode wordt het meest gebruik gemaakt van de binnensportaccommodaties. Voor Breda wordt dit algemene gegeven versterkt door de grote hoeveelheid hockeyers binnen de gemeente, aangezien hockey bij uitstek een sport is die gedurende een korte periode in de winter gebruik maakt van binnensportaccommodaties. Voor de berekening van de benodigde capaciteit is de piekbelasting in de winterperiode echter niet richtinggevend, aangezien er in de zomerperiode een veel lager aantal vierkante meters nodig is.

Bij de beoordeling van het beschikbare arsenaal aan binnensportaccommodaties moet ook rekening worden gehouden met de gymzalen/sportzalen die in beheer zijn bij de schoolbesturen. Het gaat daarbij om een groot aandeel in het totale aantal gymzalen (50 gymzalen in beheer bij scholen, op een totaal van 64 gymzalen in Breda). Hoewel de gemeente deze gymzalen niet zelf kan verhuren, maken deze zalen een substantieel deel uit van de totaal beschikbare capaciteit.¹⁰

Relatie aantal inwoners en aantal verenigingsleden

Op basis van een analyse van de ontwikkelingen van ledenaantallen in Breda kunnen we concluderen dat de fluctuatie in bevolkingsaantallen correspondeert met het ledenaantal van verenigingen. De bevolkingsprognoses zijn dus een goede graadmeter voor het aantal te verwachten verenigingsleden en daarmee de ruimtebehoefte voor de meeste takken van sport. Als het aantal inwoners in een bepaalde leeftijdsgroep afneemt of toeneemt, zal ook het aantal inwoners dat lid is van een sportvereniging afnemen of toenemen. De gevolgen van de demografische ontwikkelingen voor het aantal lidmaatschappen van sportverenigingen worden in tabel 2.7 inzichtelijk gemaakt. Hieruit blijkt dat bij gelijkblijvende sportparticipatie het totaal aantal lidmaatschappen in de periode tot 2030 naar verwachting met (slechts) 1.219 zal toenemen. Dat is een kleine 3%. Uitzondering hierop zijn de sporten hockey en rugby, deze sporten groeien sneller dan de bevolkingsprognose.

⁹ De bezettingcijfers lopen sinds 2012 iets terug. In het tweede kwartaal van 2014 zal de bezetting opnieuw worden geïnventariseerd.

¹⁰ De (beoogde) doordecentralisatie onderwijshuisvesting PO heeft geen directe consequenties voor de exploitatie van de 14 gymzalen die nu in beheer zijn van de gemeente. De verhuur blijft voorlopig vanuit de gemeente plaatsvinden.

Aantal lidmaatschappen	2013	2020	index	2025	index	2030	index
6-11 jaar	9.597	9.359	98	9.541	99	9.925	103
12-18 jaar	9.311	9.562	103	9.330	100	9.425	101
19-24 jaar	3.441	3.213	93	3.250	94	3.098	90
25-34 jaar	4.414	4.739	107	4.808	109	4.909	111
35-44 jaar	4.162	3.726	90	3.919	94	4.137	99
45-54 jaar	4.055	3.982	98	3.598	89	3.416	84
55-64 jaar	3.421	3.641	106	3.823	112	3.723	109
65-74 jaar	2.595	2.978	115	3.049	117	3.257	126
75-84 jaar	689	760	110	919	133	1012	147
Totaal	41.685	41.959	101	42.237	101	42.904	103

Tabel 2.8. Verwachte groei van het aantal lidmaatschappen van sportverenigingen.¹¹

2.5 Bevindingen en conclusies vraag naar sportaccommodaties

Met betrekking tot de sportaccommodatiebeleid zal de vraag door inwoners van 6 tot en met 35 jaar redelijk stabiel blijven. De grotere groep 55+'ers zal gezonder ouder worden en daarmee verwacht de gemeente Breda een toename in hun specifieke vraag. Voor een deel zullen sportverenigingen daarop inspringen door een 'levensloopbestendig sportaanbod' te ontwikkelen en aan te bieden. Een groot deel zal op een andere (individuele) manier sportief in beweging zijn. Wat de (gemeentelijke) accommodaties betreft, zal er aandacht moeten blijven voor de fysieke toegankelijkheid.

Bij gelijkblijvende sportparticipatie zal totaal aantal lidmaatschappen in de periode tot 2030 naar verwachting met hooguit 3% toenemen. Uitzondering hierop zijn de sporten hockey en rugby, die sneller groeien dan de bevolkingsprognose.

Op basis van het beeld van sportaccommodaties in dit hoofdstuk, blijkt dat Breda beschikt over een breed palet aan voorzieningen op sportgebied, waarbij vraag en aanbod niet altijd even goed op elkaar zijn afgestemd. Vanuit stedelijk perspectief is er ook de komende jaren geen tekort aan vierkante meters buitensportaccommodaties. Afgezien van hockey en rugby, waar al meerdere jaren sprake is van een tekort aan veldcapaciteit. Hoewel enkele voetbalverenigingen een tekort aan capaciteit ervaren op 'hun' sportpark, is er stedelijk een overschot aan natuurgrasvelden. Verder is er stedelijk gezien een groeiend overschot aan tennisbanen (zie ook bijlage 1). Tegelijk neemt - vanwege de ruimere bespelingsmogelijkheden - de vraag naar kunstgrasvoetbalvelden en all weather tennisbanen toe. Voor de buitensport is het duidelijk dat er keuzes gemaakt moeten worden, vooral om vraag en aanbod (weer) in balans te brengen.

Binnensportaccommodaties bieden nog ruimte, zeker wanneer de gymzalen die bij scholen in beheer zijn bij het totaal aan capaciteit gerekend worden. De toekomstige ontwikkelingen in inwonersaantallen en daarmee samenhangend de te verwachten ledenaantallen van sportverenigingen, leiden niet tot de conclusie dat uitbreiding van de capaciteit voor binnensport noodzakelijk is. Wel bestaat er behoefte aan extra trainingsaccommodatie specifiek gericht op turnen en zou het volleybal gebaat zijn bij meer zaalcapaciteit met voldoende hoogte.

¹¹ Bron: Provinciale bevolkingsprognose Noord-Brabant 2011 en Enquête bewoners najaar 2012; Kinderen in de leeftijdscategorie tot 5 jaar en de leeftijdscategorie 85+ zijn hierbij buiten beschouwing gelaten.

Hoofdstuk 3 Financiële perspectief

Dit hoofdstuk gaat in op de bestaande financiële situatie betreffende instandhouding, beheer en exploitatie van de gemeentelijke sportaccommodaties. Het geeft inzicht in de structurele middelen die de gemeente jaarlijks inzet voor haar sportaccommodaties. Toegelicht wordt achtereenvolgens hoe de baten en lasten zijn opgebouwd, hoe Breda zich daarin verhoudt tot andere gemeenten en wat de baten en lasten zijn per accommodatiesoort.

3.1 Kosten en baten gemeentelijke sportaccommodaties

In 2012 kostten de sportaccommodaties de gemeente Breda op jaarbasis ongeveer € 8,8 miljoen (inclusief kapitaallasten), terwijl de opbrengsten bijna € 2,7 miljoen waren. Er komt dus jaarlijks een bedrag van ongeveer € 6,1 miljoen voor rekening van de gemeente. Dit komt neer op een gemiddeld dekkingspercentage van 30,5%.

Hierbij moet worden opgemerkt dat bovenstaande bedragen inclusief de baten en lasten zijn van de accommodaties die door Optisport worden geëxploiteerd (drie zwembaden, een racketcentrum en de ijsbaan). Met deze partij is in 2011 opnieuw een tienjarige exploitatieovereenkomst afgesloten. De beleids- en financieringsopties in deze nota hebben geen betrekking op deze accommodaties, daarom worden de betreffende baten en lasten hier verder buiten beschouwing gelaten.

Verdeeld over de binnen- en buitensportaccommodaties geeft dat het volgende beeld:

	Binnensport	buitensport	totaal
Baten (huuropbrengsten)	1.292.324	1.076.102	2.368.426
Kosten (incl. kapitaallasten)	3.009.038	4.255.086	7.264.124
Saldo	-1.716.714	-3.178.984	-4.895.698
Dekkingspercentage	42,9%	25,3%	32,6%

Tabel 3.1. Samenvatting jaarlijkse kosten en baten gemeentelijke sportaccommodaties (exclusief Optisportlocaties)¹².

De gemeentelijke kosten met betrekking tot de sportaccommodaties zijn opgebouwd uit kapitaallasten, onderhoudskosten, exploitatielasten en personeelslasten.

Kapitaallasten

Kapitaallasten zijn lasten die direct voortkomen uit de investering om een accommodatie te realiseren en uit vervangingsinvesteringen. Per accommodatie en accommodatiesoort zijn er grote verschillen. Dat komt omdat de opbouw van de huidige cijfers in grote mate een resultante is vanuit het verleden. Met name vóór de gemeentelijke herindeling (1997) en bij verplaatsing of herontwikkeling van complexen werden aanzienlijke investeringsbedragen in één keer afgeschreven (gymzaal de Kroeten, de Drie Linden, grotendeels de ijsbaan, etc.). Dit is er de oorzaak van dat de kapitaallasten nu relatief laag zijn.

Ten aanzien van de totstandkoming van de kapitaallasten wordt (in nieuwe situaties) de volgende afschrijvingstermijnen gehanteerd:

¹² Bron: Gecorrigeerde begroting 2012 directie Beheer.

- Gebouwen: 40 jaar
- Technische installaties: 20 jaar
- Losse inventaris: zeer divers en daarom moeilijk in één termijn te benoemen
- Natuurgrasvelden: toplaag 15 jaar en onderbouw 30 jaar
- Kunstgrasvelden: toplaag 10 jaar en onderbouw 30 jaar

De vervanging van gebouwen bij einde levensduur is niet geregeld in een meerjaren investeringsplan. En daarmee zit de vervanging dus niet in de begroting. Bij vervangende nieuwbouw, renovatie of uitbreiding moet er een onrendabel krediet gevoteerd worden. De hiermee samenhangende kapitaallasten worden uit de algemene middelen aan de begroting toegevoegd.

Onderhoudskosten

Kosten voor onderhoud kunnen betrekking hebben op gebouwen (bijvoorbeeld sporthallen, gymzalen, kleed/was accommodaties) of op velden of banen (cultuur- en civieltechnisch onderhoud). Dit zijn onderhoudswerkzaamheden met een cyclus langer dan een jaar (klein en dagelijks onderhoud, met een cyclus korter dan een jaar, valt onder de exploitatielasten).

Voor buitensportaccommodaties hebben de kosten bijvoorbeeld betrekking op renovatie of vervanging van velden, vervangen van verharding, hekwerk, doelen, ballenvangers en kleedlokalen. Voor binnensport is dat hoofdzakelijk het planmatig verrichten van groot onderhoud en de vervanging van inventaris.

- Het planmatig onderhoud aan de gebouwen (binnen- en buitensport) verloopt via de onderhoudsvoorziening.
- Het planmatig vervangen van binnensportinventaris verloopt via instandhoudinginvesteringen.
- Groot onderhoud (het planmatig vervangen van componenten) aan buitensportcomplexen (bijv. velden, randgroen, verharding, hekwerken, doelen) verloopt ook via instandhoudinginvesteringen.

Exploitatielasten

Klein en dagelijks onderhoud, met een cyclus korter dan een jaar, valt onder exploitatielasten. Hier gaat het vooral over lasten die voortkomen uit het gebruik van de accommodaties: maaien van velden, speelklaar maken en van velden en banen, schoonmaak en de kosten voor gas, water, licht, etc. Maar ook eigenaarlasten zoals OZB en waterschapslasten behoren hiertoe.

Personeelslasten

De laatste post die als component tot de gemeentelijke kostprijs wordt gerekend is de post personeelslasten. Dit betreft zowel een directe als een indirecte component:

- *Directe personele lasten* worden gemaakt door medewerkers die volledig en rechtstreeks werkzaam zijn voor een bepaalde accommodatie. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een beheerder van een sporthal.
- *Indirecte personeelslasten* worden gevormd door (ambtelijke) inzet die weliswaar wordt gepleegd ten behoeve van sportaccommodaties, maar niet rechtstreeks door medewerkers van de betreffende accommodaties.

In Breda zijn diverse personeelskosten, zoals overhead, onderhoudspersoneel en sporthalbeheerders, niet volledig te specificeren naar accommodaties/complexen. De personeelslasten worden namelijk als totale post geboekt. Wat wel gedaan kan worden is een onderverdeling van personele lasten op basis van een verdeelsleutel per accommodatiesoort.

3.2 Vergelijking kosten en baten met andere steden

In 2011 heeft de gemeente Breda deelgenomen aan een benchmark gericht op het aantal sportaccommodaties, de kosten daarvan en de gehanteerde tarieven. Dit onderzoek is uitgevoerd in opdracht van de gemeenten 's-Hertogenbosch, Eindhoven, Tilburg en Breda.¹³

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de dekkingspercentages, waarbij kapitaallasten in de vergelijking niet zijn meegenomen. Dit omdat in het verleden in de verschillende gemeenten (grote) sportaccommodaties zijn gerealiseerd waarbij investeringslasten in één keer zijn afgeschreven.

	Breda	Eindhoven	Den Bosch	Tilburg
Dekkingspercentage buitensport	44,6 %	26,9 %	24,2 %	30,0 %
Dekkingspercentage binnensport	91,9 %	77,5 %	66,4 %	47,0 %
Dekkingspercentage sport totaal	61,9 %	49,4 %	56,8 %	40,6 %
Indirecte subsidie voor sport (per inwoner)	8.85	16.59	12.48	22.49

Tabel 3.2. Dekkingspercentages excl. kapitaallasten en indirecte subsidie voor sport in vier Brabantse gemeenten.

Hieruit valt op te maken dat Breda haar sportaccommodaties tegen een hoog dekkingspercentage exploiteert en dat de gemeentelijke bijdrage per inwoner aan sportaccommodaties vergeleken bij de andere steden opvallend laag is. Met andere woorden: in Breda is sprake van relatief lage lasten en hoge (huur)opbrengsten.

Waar komen de lasten vandaan (ook hier exclusief kapitaallasten)?

	Breda	Eindhoven	Den Bosch	Tilburg
Onderhoud	22,2%	21,2%	30,4%	18,5%
Exploitatielasten	42,3%	41,6%	54,4%	37,9%
Personeelslasten	35,4%	37,2%	15,1%	43,7%

Tabel 3.3. Overzicht herkomst lasten sportaccommodaties in vier Brabantse gemeenten.

Bij het onderzoek is ook een vergelijking gemaakt van de huur die drie 'virtuele' verenigingen voor hun accommodaties in de verschillende gemeenten moeten betalen. Hierbij zijn op basis van landelijke gegevens een gemiddelde voetbalvereniging, hockeyvereniging en volleybalvereniging beschreven. Tabel 3.4 laat zien wat deze verenigingen aan kosten per lid per jaar voor het gebruik van hun accommodatie moeten opbrengen.

	Breda	Eindhoven	Den Bosch	Tilburg
Voetbalvereniging	€ 27,79	€ 30,12	€ 16,44	€ 52,94
Hockeyvereniging	€ 23,88	€ 27,45	€ 26,11	*
Volleybalvereniging	€ 118,63	€ 157,95	€ 113,05	€ 179,76

Tabel 3.4. Overzicht kosten per lid per jaar t.b.v. accommodatiehuur in vier Brabantse gemeenten.

* Tilburg heeft geen hockeyvelden in eigen beheer

¹³ Een veld voor de helft: over sociale tarieven en subsidies in de sport (W.J.H. Mulier Instituut 2011).

Hieruit blijkt dat in de vier vergeleken steden de kosten per lid van een binnensportvereniging voor het gebruik aanmerkelijk hoger zijn dan die voor buitensportverenigingen. Ook kan geconcludeerd worden dat de kosten per lid in de gemeente Breda over de volle breedte lager zijn dan het gemiddelde van de vier steden.

3.3 Vergelijking accommodaties in Breda

Van alle individuele sportaccommodaties in Breda is in kaart gebracht wat de lasten zijn en hoeveel de baten bedragen. Kosten van overhead en zaken die niet expliciet als last voor één accommodatie zijn aan te wijzen, zijn volgens verdeelsleutels toegerekend naar de accommodaties die het betreffen. Vanuit dat totaaloverzicht wordt in deze paragraaf een samenvatting gegeven van de belangrijkste lasten en baten per accommodatiesoort en per kostensoort.¹⁴

Voor een aantal sporten is een vergelijking gemaakt van de lasten en baten en de dekkingspercentages per accommodatiesoort. Tabel 3.5 laat zien dat hier grote verschillen voorkomen.

Accommodatiesoort	lasten	baten	dekkingspercentage
Gymzalen	€ 762.957	€ 362.894	48%
Sporthallen	€ 2.102.073	€ 793.578	38%
Voetbal	€ 2.518.941	€ 521.812	21%
Hockey	€ 412.895	€ 123.275	30%
Tennis	€ 471.395	€ 372.744	79%
Atletiek	€ 289.552	€ 22.334	8%
Honkbal	€ 104.110	€ 7.501	7%
Korfbal	€ 134.863	€ 11.928	9%
Wielerveden	€ 66.058	€ 4.828	7%

Tabel 3.5. Overzicht lasten, baten en dekkingspercentage per accommodatiesoort incl. kapitaallasten

Het totaal aan baten kent verschillende bronnen. Verhuur aan verenigingen, scholen en derden bedraagt tweederde van het totaal.¹⁵ Deze tarieven zijn op korte termijn te beïnvloeden. De andere posten, met name de inkomsten uit pachten, zijn dat minder vanwege privaatrechtelijke contracten.

Herkomst	bedrag	percentage
Huur door verenigingen	€ 1.019.316	43%
Huur door onderwijs	€ 584.265	25%
Huur derden	€ 191.663	8%
Langlopende huur verenigingen	€ 122.992	5%
Erfpachten en opstalrechten	€ 306.961	13%
Doorbelaste energie	€ 125.459	5%
Overig	€ 17.770	1%

Tabel 3.6. Overzicht herkomst baten

Om een goed beeld te krijgen van het totaal aan lasten, is het zinvol om binnen- en buitensportaccommodaties te scheiden.

¹⁴ Bron: Gecorrigeerde begroting 2012 directie Beheer.

¹⁵ Zie bijlage 3 voor een overzicht van de huurtarieven.

Herkomst lasten binnensport	bedrag	percentage
Elektriciteit	€ 145.457	5%
Gas	€ 213.749	7%
Water	€ 24.914	1%
Kapitaallasten	€ 450.736	15%
Onderhoud (dotatie voorziening)	€ 542.174	18%
Overige exploitatielasten	€ 159.076	5%
Uitzendkrachten	€ 247.000	8%
Zakelijke lasten	€ 102.465	3%
Schoonmaakkosten	€ 112.294	4%
Loonkosten eigen personeel	€ 1.011.175	34%

Tabel 3.7. Overzicht herkomst lasten binnensport

Herkomst lasten buitensport	bedrag	percentage
Elektriciteit	€ 47.910	1%
Gas	€ 55.737	1%
Water	€ 40.460	1%
Kapitaallasten	€ 2.098.813	49%
Onderhoud (dotatie voorziening)	€ 320.946	8%
Dagelijks onderhoud	€ 311.464	7%
Overige exploitatielasten	€ 133.812	3%
Zakelijke lasten	€ 68.241	2%
Loonkosten eigen personeel	€ 800.346	19%
Inhuur derden	€ 377.357	9%

Tabel 3.8. Overzicht herkomst lasten buitensport

De post 'loonkosten eigen personeel' onder binnensportaccommodaties bestaat uit de kosten van beheerders op sporthallen en –zalen. Opvallend is het grote verschil in de kapitaallasten tussen binnen- en buitensport. Dit heeft onder andere te maken met de recente onrendabele investeringen in buitensportaccommodaties van de afgelopen jaren.

3.4 Bevindingen en conclusies

Zoals in Nederland gebruikelijk is, vraagt ook de gemeente Breda slechts een beperkt huurbedrag voor het gebruik van de sportaccommodaties. Deze huur dekt maar een deel van de totale kosten van de desbetreffende sportaccommodaties. In vergelijking met andere Brabantse steden realiseert Breda een hoog dekkingspercentage van zowel de binnen- als buitensportaccommodaties. De inbreng per hoofd van de bevolking vanuit de algemene middelen ten behoeve van sport daarentegen blijft ver achter. Bij een vergelijking van (fictieve) sportverenigingen in de vier steden, blijken deze in Breda een relatieve lage huur te betalen.

Gelet op de huidige financiële situatie van de gemeente, kan geconcludeerd worden dat er duidelijke keuzes nodig zijn om over een goed palet aan sportaccommodaties te kunnen blijven beschikken. Vanwege de ambitie van de gemeente om de sportaccommodaties in stand te houden is het aan te bevelen om kritisch te kijken naar de gevraagde huurbijdrage en het aantal sportaccommodaties dat de gemeente beschikbaar stelt.

Hoofdstuk 4 Uitgangspunten sport- accommodatiebeleid

In de nota Sportimpuls Breda zijn uitgangspunten geformuleerd voor het beleidskader sportaccommodatiebeleid. Op voorhand wil de gemeente zorg dragen voor voldoende sportaccommodaties, tegen een huurprijs die gerelateerd is aan de kosten. Ook dient de publieke buitenruimte uit te nodigen tot sport en bewegen. Het aanbod van sportaccommodaties wordt ingegeven door de vraag hiernaar. De gemeente wil vanuit haar rol als eigenaar en exploitant van sportaccommodaties vooral inzetten op het in stand houden van voldoende accommodaties en een kwalitatieve en duurzame verbetering doorvoeren. Sportverenigingen met een eigen accommodatie worden uitgedaagd om duurzame investeringen te doen.

In dit hoofdstuk worden deze uitgangspunten geoperationaliseerd en toegelicht. Achtereenvolgens komen de volgende thema's aan bod: De basis op orde, Niet uitbreiden wel omvormen, Kostprijsgerelateerde tarieven en Meer verantwoordelijkheid voor gebruikers.

4.1 De basis op orde

Basisvoorzieningen op stedelijk niveau

De gemeente wil voorzien in de behoeften van haar inwoners op het gebied van sport en bewegen. Het doel is daarom ook een stedelijk aanbod aan accommodaties, waar iedereen kan sporten. Om dat te bereiken heeft de gemeente een groot aantal sportaccommodaties in eigendom en/of beheer. Bij deze sportaccommodaties kiest de gemeente allereerst voor een basisvoorzieningenniveau. Een basisvoorziening is een voorziening die direct noodzakelijk is voor de beoefening van een sport waar een structurele behoefte aan bestaat bij inwoners van Breda. In aansluiting op eerder geformuleerde begrippen: primaire voorzieningen. Dus banen en velden, zonder inbegrip van verlichting, dug outs e.d. Kantines of andere gebouwen die niet direct noodzakelijk zijn voor het beoefenen van de sport, worden hier daarom buiten beschouwing gelaten. Bij de beoordeling of een sportaccommodatie als basisvoorziening - en daarmee als verantwoordelijkheid van de gemeente - moet worden beschouwd, kan een aantal aspecten in acht worden genomen. Dat de capaciteit en de soort accommodaties aan moeten sluiten bij de vraag van sporters in Breda en de regio, is hierbij een logisch aspect.

Mono- en multifunctionele accommodaties

Een ander aspect is de omvang van de doelgroep waarvoor een accommodatie gerealiseerd en/of behouden kan worden. Zeker voor nieuwe sporten wordt een specifieke, monofunctionele accommodatie niet direct gerekend tot de gemeentelijke verantwoordelijkheid. Daarom zal eerst bezien worden of deze groep (mede)gebruik kan maken van een bestaande voorziening in de stad, en eventueel in de regio. De rol van de gemeente hierbij is vooral faciliterend. Daar waar vervanging van gymzalen aan de orde is, worden nieuwe accommodaties zo ingericht dat deze meer gebruiksmogelijkheden krijgen dan voorheen. Zo kunnen met name trainingsmogelijkheden van binnensportverenigingen verbeterd worden. Inmiddels zijn op dit gebied goede ervaringen opgedaan met de vernieuwbouw van binnensportaccommodaties die fysiek gekoppeld zijn aan brede schoolgebouwen. Ditzelfde principe is toepasbaar op sporthallen. De gemeente Breda beschikt over voldoende capaciteit aan sporthallen voor het normale gebruik door sportverenigingen. Het

gemeentelijk sportcentrum is gerenoveerd en voor de komende jaren functioneel. Wel is behoefte aan een sporthal die voldoet aan de eisen die worden gesteld aan competities op het hoogste nationaal niveau. Ook is de behoefte aan meer trainingscapaciteit voor turnen (veelal een monofunctionele accommodatie) een aandachtspunt.

Kostprijsdekkend investeren

Mocht een (nieuwe) sport dermate specifiek zijn dat een monofunctionele accommodatie noodzakelijk is, en medegebruik in Breda of de regio niet mogelijk is, dan zou de gemeente bereid kunnen zijn om voor deze groep te investeren. Daarbij zal de gemeente pas haar verantwoordelijkheid nemen als de betreffende sporters de kosten van de accommodatie volledig kunnen dragen (kostprijsdekkende huur).

Recht op benutting

De gemeente heeft een wettelijke taak om te voorzien in binnensportaccommodaties voor het primair onderwijs. Deze groep gebruikers heeft het eerste recht gedurende de reguliere onderwijsuren. De gemeente kiest ervoor sportverenigingen het volgende benuttingrecht te geven, vervolgens overige maatschappelijke gebruikers (niet-sportverenigingen zonder winstoogmerk, zoals zelforganisaties, buurtcomités of welzijn) en tot slot commerciële gebruikers. Daarbij krijgen per gebruiksgroep de organisaties die het gehele jaar huren voorrang op organisaties die een korte periode huren, en zij op hun beurt op incidentele huurders..

DE BASIS OP ORDE	
uitgangspunten	specificatie
<i>Basisvoorzieningen op stedelijk niveau</i>	Realiseren en in stand houden van een basisvoorzieningenniveau aan sportaccommodaties, waarbij de voorzieningen worden aangeboden op stedelijk niveau.
<i>Mono- en multifunctionele accommodaties</i>	Voor nieuwe sporten met een monofunctionele accommodatiebehoefte, wordt gezocht naar een bestaande accommodatie waarbij men (mede)gebruiker is. Bij vernieuwbouw aandacht voor multifunctionaliteit en daarmee het vergroten van de gebruiksmogelijkheden.
<i>Kostprijsdekkend investeren</i>	Sportaccommodaties voor specifieke sporten worden slechts gerealiseerd wanneer de gebruikers een kostprijsdekkende huur kunnen dragen.
<i>Recht op benutting</i>	Het recht op benutting van binnensport is in eerste instantie weggelegd voor gebruik door onderwijsinstellingen, vervolgens voor sportverenigingen, overige maatschappelijke gebruikers en tot slot overige (commerciële) gebruikers.

4.2 Niet uitbreiden, wel omvormen

Binnensportaccommodaties

Voor het faciliteren van georganiseerde en ongeorganiseerde (recreatieve) binnensport en in het kader van de wettelijke taak tot huisvesten van het bewegingsonderwijs, moet de huidige capaciteit (gymzalen, sportzalen en sporthallen) in stand worden gehouden. Rekening houdend met de demografische ontwikkelingen zal er de komende jaren geen tekort aan binnensportaccommodaties ontstaan. De bestaande voorzieningen kunnen de vraag van het onderwijs en de georganiseerde sport aan, afgezien van de piekbelasting in de winter. Ook bij een sterk groeiende sportparticipatie biedt de bestaande capaciteit aan binnensportaccommodaties mogelijkheden om deze groei op te vangen, met name door de nog beschikbare capaciteit van accommodaties die in beheer zijn van de schoolbesturen. De bestaande capaciteit voor binnensport is dus voldoende.

Om de beschikbare ruimte beter te benutten is het - zeker in het licht van de doorcentralisatie onderwijshuisvesting - wenselijk om in gesprek te gaan met schoolbesturen en sportverenigingen over het optimaal gebruik van gymzalen en sportzalen die in beheer zijn bij de besturen. Hierbij moet zeker aandacht zijn voor de gebruiksmogelijkheden van deze zalen en de gebruiksmogelijkheden voor specifieke sporten, omdat deze accommodaties en hun inventaris nu vooral gericht zijn op schoolgebruik. Dit betreft bijvoorbeeld de eerder genoemde behoefte aan trainingsaccommodatie voor turnen.

Buitensportaccommodaties

De buitensport laat een divers beeld zien. Op sommige accommodaties is overcapaciteit, andere kennen ondercapaciteit. Ook hebben verschillende complexen een buurt- of wijkfunctie, terwijl andere accommodaties alleen worden gebruikt door de sportverenigingen. Vanuit stedelijk perspectief is er de komende jaren geen tekort aan vierkante meters buitensportaccommodaties. Hoewel enkele voetbalverenigingen een tekort aan capaciteit ervaren op 'hun' sportpark, is er stedelijk een overschot. Anders is het bij hockey en rugby, waarbij al meerdere jaren sprake is van een tekort aan veldcapaciteit. Andere buitensporten hebben geen capaciteitstekort, sommige sportsoorten kennen zelfs een overschot.

Op dit moment wordt een aantal buitensportaccommodaties voor sportsoorten met een overcapaciteit in stand gehouden. De complexen worden volledig speelklaar gemaakt en gehouden, terwijl dat niet noodzakelijk is. Het is mogelijk efficiënter om deze in de toekomst te onttrekken aan de capaciteit voor die sportsoort en ze 'om te bouwen'. Bijvoorbeeld naar accommodaties die geschikt zijn voor sporten met op stedelijk niveau een tekort aan veldcapaciteit. Of van natuurgrasvoetbal naar kunstgrasvoetbal, waarmee een kwaliteitsverbetering wordt gerealiseerd en de buurtfunctie van de accommodatie wordt vergroot. Wanneer overcapaciteit omgevormd kan worden, is spreiding van de voorzieningen over de stad een belangrijk uitgangspunt. De mogelijkheid om met meerdere verenigingen gebruik te (gaan) maken van een complex wordt nadrukkelijk gestimuleerd en vormt een afweging bij het al dan niet omvormen van complexen. Daarbij wordt zowel voor de sportsoort die 'verdwijnt' als voor de komende sportsoort de spreiding over de stad betrokken bij de beoordeling. Uitzondering hierop zijn de 'unieke sportaccommodaties' met een stedelijk of regionaal bereik, zoals bijvoorbeeld de zwembaden en accommodaties voor atletiek en rugby.

Buurtfunctie

De eerder genoemde buurtfunctie is een ander aspect dat in dit verband aandacht verdient, met name de gebruiksmogelijkheid van een accommodatie (multifunctioneel gebruik). Dit geldt vooral voor de zeer ruime mogelijkheden die kunstgras te bieden heeft. Tot op heden is dit aspect, in relatie tot de spreiding van kunstgras(voetbal)velden en de besluitvorming om een kunstgrasveld aan te leggen, geen item geweest. Bij het omvormen van natuurgras naar kunstgras, zijn de buurtfunctie van het complex en de mogelijkheden die kunstgras biedt voor medegebruik, zeker vanuit een stedelijk perspectief een belangrijke afweging.

Sporten in de openbare ruimte

Een belangrijke ontwikkeling is de opkomst van meer ongeorganiseerde sportvormen. Zowel van de openbare weg (wandelen, fietsen, hardlopen, citygolf, boot camp etc.) als van daarvoor aangelegde sportterreinen wordt door steeds meer mensen gebruik gemaakt. Om deze ontwikkeling te faciliteren zet de gemeente in op twee zaken: optimaliseren van de mogelijkheden om de openbare ruimte te benutten voor sport en stimuleren van de openstelling van buitensportaccommodaties voor de buurt.

Openbare sportparken

De gemeentelijke sportaccommodaties kunnen ook worden ingezet voor de ongeorganiseerde sport. De investeringen en exploitatielasten die de gemeente draagt voor de sportvoorzieningen vragen om zo goed mogelijk gebruik daarvan. Openstelling van buitensportparken wordt gestimuleerd indien zij daarvoor geschikt zijn (zoals accommodaties met kunstgrasvelden) en het gebruik en de bespeelbaarheid van de accommodatie door de verenigingen niet nadelig worden beïnvloed.

NIET UITBREIDEN, WEL OMVORMEN	
uitgangspunten	Specificatie
<i>Capaciteit binnensport behouden, niet uitbreiden</i>	Bestaande binnensportaccommodaties in stand houden, maar niet uitbreiden. Waar mogelijk inzetten op kwaliteitsverbetering en multifunctionaliteit.
<i>Capaciteit buitensport niet uitbreiden, mogelijk omvormen</i>	Voor voetbal worden de lokale richtlijnen voor veldcapaciteit en kleedkamers gehandhaafd. De mogelijkheid om met meerdere verenigingen gebruik te (gaan) maken van een complex, geldt als belangrijke afweging bij het al dan niet omvormen van complexen. Bij het omvormen van overcapaciteit aan buitensportaccommodaties is spreiding een leidend principe.
<i>Buurtfunctie</i>	Bij besluitvorming over het omvormen van natuurgas naar kunstgras is de buurtfunctie die daarmee gecreëerd wordt (multifunctioneel gebruik) een belangrijke afweging.
<i>Investeren in openbare sportruimte</i>	De gemeente investeert waar mogelijk in het aantrekkelijk maken van de openbare ruimte voor sportgebruik.
<i>Openbare buitensportparken</i>	De gemeente maakt geschikte sportaccommodaties zoals kunstgrasvelden zo veel mogelijk vrij toegankelijk voor de buurt

4.3 Kostprijsgerelateerde tarieven

Kostprijsgerelateerde tarieven: kostprijs aanleg als basis

In de huidige tariefensystematiek bestaat geen relatie tussen het tarief en de kosten die de gemeente maakt voor sportaccommodaties. Van alle accommodaties is bekend wat de directe structurele kosten zijn (onderhoud, exploitatielasten, directe personele lasten). Ook zijn de overige kosten zoals indirecte personele inzet op stedelijk niveau bekend. Er is echter geen volledig inzicht in de reële kapitaallasten per accommodatie. Dit onder andere vanwege de grote verschillen in afschrijven van de accommodaties in het verleden. Daarom wordt voorgesteld om per accommodatiesoort een fictieve kostprijs te berekenen, uitgaand van de kosten die gemoeid zijn met het aanleggen van een accommodatie. Hiermee kan inzichtelijk worden gemaakt wat de accommodatie feitelijk kost. Natuurlijk is dit bedrag in zo goed als alle gevallen hoger dan de daadwerkelijke lasten, maar de nieuwe tarieven hoeven ook niet volledig kostendekkend te zijn. Per accommodatiesoort kan een basistarief worden vastgesteld dat een percentage is van de (fictieve) kosten die aan de accommodatie kunnen worden toegerekend. En omdat bekend is wat de inkomsten zijn die de gemeente nu aan huur ontvangt en wat de tekorten op de begroting zijn, is een relatie te leggen tussen de gemeentelijke kosten voor sportaccommodaties en de huurtarieven. Die relatie kan een goede, transparante basis zijn voor de bepaling van tarieven, nu en in de toekomst (zie de toelichting in bijlage 4).

Tarieven per accommodatiesoort

Op dit moment zijn huurtarieven niet gerelateerd aan de kosten die door de gemeente gemaakt worden voor de verschillende sportaccommodaties en bestaan er verschillen in hoe het eigendom en beheer van de verschillende sportaccommodaties is geregeld. Mede daardoor bestaan er behoorlijke verschillen in tarieven voor de verschillende sportaccommodaties en tussen sportsoorten. Deze verschillen acht de gemeente onwenselijk. Een aanpassing van huurtarieven kan de verschillen tussen gebruikers per accommodatiesoort verkleinen.

De basis voor het bepalen van (nieuwe) tarieven kunnen de (fictieve) kosten zijn die gemaakt worden voor accommodaties. Op basis daarvan kan worden bepaald welk percentage van de kosten uit de verhuur gedekt gaat worden en daarmee welke huurbedragen per accommodatiesoort in rekening worden gebracht. Hierbij kan een onderscheid worden gemaakt tussen tarieven voor de huur gedurende een heel seizoen en tarieven voor incidentele verhuur. Deze systematiek (huurtarieven op basis van een percentage van de totale kostprijs) kan ook worden gevolgd bij toekomstige huuraanpassingen.

Overgangsregeling

Een gewijzigde berekening van huurtarieven zal leiden tot een aanpassing van de huren die door de verschillende gebruikers moeten worden voldaan. Om gebruikers in staat te stellen in hun begroting rekening te houden met eventuele grote verschuivingen in huurtarieven, zal een overgangsregeling gecreëerd worden. Bijvoorbeeld door bij tarieven die met meer dan 20% verhoogd worden het huurtarief over een periode van drie jaar te verhogen tot het nieuw berekende huurtarief.

Eenduidige systematiek voor zakelijke rechten

Voor vastgoed in eigendom van verenigingen (clubgebouwen, tribunes, speeltoestellen etc.) gevestigd op grond van de gemeente worden zakelijke rechten (erfpacht of recht van opstal) gevestigd ten behoeve van de vereniging. Omdat de meeste afspraken dateren van de tijd vóór de gemeentelijke herindeling, zijn hier historische verschillen ontstaan. Dit acht de gemeente niet wenselijk. Mogelijke onderdelen van een eenduidige systematiek voor de zakelijke rechten zijn: toepassing van het gelijkheidsbeginsel onafhankelijk van locatie en sport, aansluiting bij de vastgestelde berekeningssystematiek voor zakelijke rechten van de gemeente Breda en het toestaan van ondergeschikte maatschappelijke of commerciële functies, onder toepassing van het bijbehorende tarief. Bestaande afspraken worden gewijzigd bij aflopen van het contract, bij nieuwe contracten is een nieuwe systematiek direct van toepassing.

Reële bezettingsgraad

Naast de kosten kan ook de reële haalbare (maximale) bezettingsgraad van een accommodatiesoort van invloed zijn op de tarieven. Ook dit gegeven kan de gemeente betrekken bij de vaststelling van basistarieven. Hierdoor kunnen verschillen optreden in de basistarieven voor monofunctionele en multifunctionele accommodaties.

Stimulans medegebruik

Vanuit de huidige systematiek, waarbij huurprijzen worden gerelateerd aan (onder andere) de hoeveelheid gebruiksuren, is complex voor maatschappelijke organisaties om invloed uit te oefenen op de totale kosten voor sportaccommodaties en worden zij niet uitgedaagd of beloond voor het oppakken van hun maatschappelijke rol. Dit kan andere beoogde beleidsontwikkelingen, zoals de

buurtfunctie van sportaccommodaties, belemmeren. Daarom wordt waar mogelijk (in ieder geval voor buitensportaccommodaties) een vast huurtarief per complex per jaar gehanteerd, gebaseerd op het totaal aantal velden of banen. Daarbij hebben organisaties de mogelijkheid om door onderhuur of organisatie van andere sportactiviteiten hun huurkosten deels terug te verdienen. Hierbij blijft het streven van de gemeente om sportparken zo veel mogelijk openbaar te maken.

Maatschappelijk en commercieel tarief

De tarieven die betaald moeten worden voor de verschillende sportaccommodaties mogen verschillen, afhankelijk van de soort gebruiker. Voor commercieel gebruik van sportaccommodaties kan een kostendekkende huur worden gevraagd, waardoor er geen gemeentelijke bijdrage aan dergelijke activiteiten geleverd wordt. Voor maatschappelijk gebruik - gebruik zonder winstoogmerk bijvoorbeeld door organisaties als sportverenigingen en onderwijsinstellingen – wordt een maatschappelijk tarief gevraagd, waarbij wel een bijdrage door de gemeente in de totale kosten wordt geleverd. Bij de verdere uitwerking hiervan, moet nadrukkelijk rekening worden gehouden met de Wet Markt en Overheid (zie paragraaf 2.1).

Traditioneel wordt onder maatschappelijk gebruik verstaan het gebruik door (voornamelijk) sportverenigingen en onderwijsinstellingen. Deze definitie dekt niet meer de lading en de doelstellingen die de gemeente Breda nastreeft met haar sportbeleid. Ook activiteiten die niet als sport, maar als bewegen kunnen worden gekwalificeerd, dragen eveneens bij aan de doelstellingen. Dat kan er toe leiden dat de gemeente voor maatschappelijk gebruik een brede definitie hanteert: alle sport- en beweegactiviteiten van organisaties zonder winstoogmerk. Hierop kan ook weer een uitzondering worden gemaakt voor bijvoorbeeld organisaties die kinderopvang en buitenschoolse opvang aanbieden. Weliswaar organisaties met een winstoogmerk, maar sport en bewegen is een wezenlijk onderdeel van het aanbod en draagt bij aan gemeentelijke doelstellingen.

KOSTPRIJSGERELATEERDE TARIEVEN	
uitgangspunten	specificatie
<i>Basistarieven op grond van kostprijs</i>	De gemeente stelt basistarieven vast op grond van de kosten die worden toegeschreven aan de aanleg van een sportaccommodatie.
<i>Terugdringen van verschillen in huurtarieven:</i> - <i>Basistarief per accommodatiesoort</i> - <i>Overgangsregeling bij toename huurtarief</i>	De gemeente stelt per accommodatiesoort de basistarieven voor huur vast op basis van de kosten die worden toegeschreven aan de desbetreffende accommodaties De aanpassing van huurtarieven is gericht op het toepassen van een gelijkheidsbeginsel voor gebruikers van sportaccommodaties. Voor huurtarieven die met meer dan 20% stijgen wordt een overgangsregeling aangeboden.
<i>Eenduidige systematiek zakelijke rechten</i>	De gemeente ontwikkelt een eenduidige systematiek voor zakelijke rechten voor verenigingseigendommen (o.a. clubgebouwen en lichtinstallaties), als onderdeel van de nieuwe tariefsystematiek
<i>Tarieven relateren aan de gebruiksmogelijkheden:</i> - <i>Tarieven op basis van reële bezettingsgraad</i> - <i>Stimulans medegebruik</i>	De gemeente stelt basistarieven vast op basis van de reëel haalbare bezettingsgraad van de accommodatie De gemeente hanteert waar mogelijk, in ieder geval voor de buitensportaccommodaties, een huurtarief per jaar waardoor sportverenigingen gestimuleerd worden om medegebruik te organiseren
<i>Maatschappelijk en commercieel tarief</i>	De gemeente hanteert twee tariefstellingen voor sportaccommodaties: een kostendekkend tarief voor commercieel gebruik en een maatschappelijk tarief voor maatschappelijk gebruik Onder maatschappelijk gebruik rekenen we sport- en beweegactiviteiten van aanbieders zonder winstoogmerk

4.4 Meer verantwoordelijkheid voor gebruikers

Hoofdgebruiker als exploitant

Omdat buitensportaccommodaties in bijna alle gevallen één hoofdgebruiker hebben zijn hier, beter dan bij binnensportaccommodaties, afspraken te maken over het doorrekenen van gebruikerslasten. Ook zijn hier meer mogelijkheden om een deel van het dagelijks onderhoud door de (hoofd)gebruiker uit te laten voeren.

Meer verantwoordelijkheid bij de burger is een adagium dat breed wordt gedragen binnen de gemeente Breda en dat leidt tot het uitgangspunt dat de hoofdgebruikers van de accommodatie een grotere rol kunnen krijgen in het beheer en de exploitatie van sportaccommodaties: de hoofdgebruiker als exploitant van de accommodatie. Hoewel dit een heel andere uitwerking is van voorgaande mogelijkheden met betrekking tot de tariefstelling, zou de gemeente die mogelijkheid ook kunnen bieden, naast de meer traditionele systematiek waarbij de gemeente Breda het beheer en de exploitatie van de accommodatie op zich neemt en een (all-in) huurtarief hanteert. De belangrijkste voordelen voor hoofdgebruiker/exploitant kunnen liggen in een grotere mate van vrijheid in de programmering, besparingen op de accommodatiekosten (want deels zelfwerkzaamheid) en de mogelijkheid om extra inkomsten te genereren, bijvoorbeeld door met bedrijven afspraken te maken over het gebruik van de accommodatie. Het zou aan de hoofdgebruiker zijn om te kiezen of hij een verantwoordelijkheid wil dragen voor het beheer en de exploitatie. Om ongewenste concurrentie richting het onderwijs te voorkomen, is het aan te bevelen dat de gemeente het tarief vaststelt waartegen verenigingen aan de scholen kunnen verhuren.

Afhankelijk van de accommodatie en de (professionaliteit van de) hoofdgebruiker kunnen dan maatwerkafspraken gemaakt worden, waarbij de gemeente uiteindelijk besluit welke taken overgedragen worden.

Er zijn twee aspecten van belang bij besluitvorming over overdracht van (een deel van) beheer en exploitatie van een sportaccommodatie aan derden. Allereerst de continue aandacht voor kwaliteit en veiligheid van de accommodatie. Ervaringen elders leren dat wanneer hier geen goede afspraken over gemaakt worden uiteindelijk de (financiële) risico's voor de gemeente groot zijn. Een tweede aspect heeft te maken met fiscale wetgeving. Op dit moment heeft de gemeente Breda fiscaal voordeel, omdat de gemeente een bepaald dienstbetoon, nl. 'gelegenheid geven tot sportbeoefening' voor de klant verricht, waardoor er voor de fiscus geen sprake is van reguliere verhuur.¹⁶ Overdracht van onderhoudstaken kan er toe leiden dat afspraken met de fiscus worden bijgesteld, wat mogelijk een negatief effect heeft op de gemeentebegroting.

¹⁶ Op de parken waar eigen beheer is, is sinds 2002 het 'sportbesluit' van 'gelegenheid geven tot sportbeoefening (GGTS)' van toepassing. Dat houdt in dat de inkoop-btw over exploitatie, onderhoud en investeringen (voor 70%) teruggevraagd kan worden, maar dat over (70%) van de omzet 6% btw afgedragen dient te worden. Deze fiscale figuur is mogelijk, omdat de gemeente een bepaald dienstbetoon (middels eigen beheer) voor de klant verricht, waardoor geen sprake is van reguliere verhuur maar van GGTS. Schoonmaak, beheer, gas, water, licht en het aanbieden van de inventaris zijn voorbeelden van dit dienstbetoon.

Indien het dienstbetoon in de toekomst mogelijk door de gebruiker verricht zou gaan worden, vervalt deze mogelijkheid. En ontstaat er een (aanzienlijk) financieel nadeel (eventueel ook over oude jaren), tenzij de gemeente en de gebruiker kunnen opteren voor belaste verhuur. Maar ook dit zal uiteindelijk tot kostenstijging leiden.

Daarom moeten de volgende punten nadrukkelijk in acht worden genomen om de gemeentelijke risico's en financiering van de sportaccommodaties te kunnen beheersen:

- Bij het overnemen moet een balans bestaan tussen taken, verantwoordelijkheden en risico's voor zowel de hoofdgebruiker als de gemeente.
- Het overnemen van verantwoordelijkheden mag toepassing van het sportbesluit (Gelegenheid geven tot sportbeoefening) niet hinderen en geen negatief effect hebben op de gemeentelijke begroting.

Aanvullende inkomsten sportverenigingen

Meer verantwoordelijkheid voor sportverenigingen, dan wel gebruikers van sportaccommodaties, kan ook betekenen dat er meer mogelijkheden geschapen worden voor het genereren van inkomsten. De gemeente kan mogelijk maken dat binnen alle gemeentelijke sportaccommodaties reclame-uitingen van eigen sponsors kunnen worden aangebracht (voor rekening van de gebruiker). Hiervoor moeten wellicht aanpassingen worden gedaan in huidige regelingen, zoals de reclameregeling buitensport.

MEER VERANTWOORDELIJKHEID VOOR GEBRUIKERS	
Uitgangspunten	specificatie
<i>Randvoorwaarden hoofdgebruiker als exploitant</i>	De gemeente maakt mogelijk dat de hoofdgebruiker van een accommodatie een verantwoordelijkheid in beheer en exploitatie van de accommodatie kan krijgen
<i>Mogelijkheden reclame-uitingen door gebruiker</i>	De gemeente maakt het mogelijk om in elke gemeentelijke sportaccommodatie reclame-uitingen van eigen sponsors van gebruikers aan te brengen

Hoofdstuk 5 Toekomstperspectief

In vervolg op de trends en ontwikkelingen, de inkomsten en uitgaven en de beleidsuitgangspunten, gaat dit hoofdstuk in op het toekomstperspectief voor bekostiging van de sportaccommodaties in de komende jaren. Hierbij wordt ten eerste het ontstaan van het begrotingstekort beschreven, gevolgd door een toelichting op sturingsmaatregelen en financieringsopties.

5.1 Ontstaan begrotingstekort

Op basis van het meerjarenonderhoudsprogramma (mjop) voor sport is eind 2012 de conclusie getrokken dat er sprake is van een structureel tekort van € 1,2 miljoen op onderhoud van gemeentelijke sportaccommodaties.

In 2006 is het mjop sport geactualiseerd en daaruit bleek dat gemiddeld € 1,2 miljoen nodig is voor groot onderhoud sport (civiel- en cultuurtechnisch onderhoud buitensport en vervanging inventaris binnensport). Op dat moment was er in het MIP een jaarlijks volume van € 0,75 miljoen beschikbaar voor groot onderhoud sport. Op basis van het geactualiseerde mjop werd door het college besloten het jaarlijkse budget voor groot onderhoud sport te verhogen naar € 0,95 miljoen.

Vervolgens zijn er in de periode vanaf 2008 tot heden diverse projecten sport uitgevoerd waarbij het areaal is uitgebreid. Zo zijn in die periode elf kunstgrasvelden aangelegd en is het atletiekcomplex gerenoveerd en uitgebreid. Het effect van die areaaluitbreiding is dat over een tienjaarsperiode de gemiddelde kosten van groot onderhoud zijn gestegen zijn van € 1,2 naar € 1,6 miljoen.

Naast het feit dat de kosten van groot onderhoud zijn gestegen, zijn de onderhoudsbudgetten voor sport in de begroting afgenomen. In het kader van de bezuinigingen is het jaarlijks investeringsbudget in het MIP voor groot onderhoud sport teruggebracht van € 0,95 naar € 0,6 miljoen. Bovenstaande leidt tot een structureel tekort van € 1 miljoen per jaar. Hierdoor is het niet mogelijk om het onderhoud te blijven uitvoeren zoals dat in voorgaande jaren is gedaan.

Daar komt bij dat aan de directie Beheer in 2013 een taakstelling is opgelegd van € 200.000 op de exploitatie en het beheer van sportaccommodaties. Deze taakstelling is nog niet structureel ingevuld. Er zal dus een oplossing gevonden moeten worden voor een begrotingstekort van in totaal € 1,2 miljoen.

5.2 Sturingsmaatregelen

Om te komen tot een sluitende gemeentelijke begroting voor de sportaccommodaties, zijn er grofweg vier knoppen waaraan gedraaid kan worden, te weten de huurtarieven, zelfwerkzaamheid door verenigingen, het afstoten van sportaccommodaties en bezuiniging op het budget voor sportstimulering. Wat betreft zelfwerkzaamheid kunnen de sturingsmaatregelen bestaan uit bezuinigen op onderhoudsniveau (o.a. schoonmaak, onderhoud buitenruimte) of bezuinigingen op serviceniveau (o.a. beheer, gebruikersoverleg). Specifiek voor de buitensportcomplexen bestaat de mogelijkheid om te bezuinigen door lasten direct door te rekenen naar de gebruiker.

5.3 Invulling taakstelling

De opgelegde taakstelling van € 0,2 miljoen op de exploitatie en het beheer van de sportaccommodaties zal worden ingevuld door het schoonmaakonderhoud van de kleedlokalen, de aanschaf van schoonmaakmiddelen en de kosten voor waterverbruik niet langer te vergoeden en de verantwoordelijkheid daarvoor door te beleggen bij de verenigingen.

5.4 Financieringsopties begrotingstekort

Optie 1: Tariefsverhoging

Wanneer het begrotingstekort van € 1,0 miljoen volledig uit de tarieven (huurinkomsten) gedekt zou moeten worden - voornamelijk opgebracht door verenigingen, onderwijs en derden - zouden de tarieven voor deze sectoren met ten minste 58% moeten stijgen. Verenigingen zullen dit grotendeels moeten doorberekenen in de contributie. Een dergelijke huurverhoging betekent daarmee onvermijdelijk het einde van een aantal sportverenigingen, doordat zij niet langer in staat zijn de voor gebruik van gemeentelijke accommodaties verschuldigde huur te betalen.

Toch zal (een deel van) het tekort op de gemeentelijke begroting door de gebruiker moeten worden opgebracht. De oplossing zal dus gevonden moeten worden door een combinatie van huurverhoging, zelfwerkzaamheid en eventueel het afstoten van eigendommen.

Naast het instrument 'tarieven' zijn er beperkte mogelijkheden om te bezuinigen op onderhoudsniveau en op serviceniveau om de begroting sluitend te krijgen. Hogere tarieven zijn waarschijnlijk onontkoombaar. Wanneer deze voor (buiten)sportverenigingen aanleiding zijn om door middel van samenwerking accommodaties efficiënter te gebruiken, kan de gemeente daar in meewerken om verdere besparingen te realiseren.

Optie 2: Overdracht van onderhoudstaken

Dit betreft vooral mogelijkheden in het overdragen van taken aan gebruikers (zelfwerkzaamheid) op het gebied van dagelijks onderhoud (schoonmaak, onderhoud buitenruimte e.d.). Dit kan met name op buitensportcomplexen tot besparingen leiden. Op basis van een overzicht van taken kan met de hoofdgebruikers van buitensportaccommodaties nagegaan worden in welke mate zij deze taken kunnen overnemen. Verenigingen die op deze wijze bijdragen aan het terugdringen van gemeentelijke lasten, kunnen zo invloed uitoefenen op (de hoogte van) de noodzakelijke tariefsstijging.

In het kader van deze oplossing worden momenteel diverse onderhoudspakketten voor verenigingen uitgewerkt. De omvang en inhoud van die pakketten verschilt. Het uitwerken en doorrekenen van deze optie vergt nog een behoorlijke inspanning. Daarbij moet voor ogen worden gehouden dat met name het onderhoud van primaire voorzieningen (velden en banen) vaak specifieke expertise vereist en accommodaties moeten voldoen aan de sporttechnische normen die worden gehanteerd door NOC*NSF en de sportbonden. Dit pleit ervoor zelfwerkzaamheid met name te richten op de secundaire voorzieningen (zie ook bijlage 5).

Optie 3: Bezuinigingen op serviceniveau (o.a. beheer, gebruikersoverleg)

Dit gaat ook de binnensportaccommodaties aan. De gemeente kan samen met de gebruikers van sporthallen en -zalen, waar nu professioneel beheer aanwezig is, nagaan of dit beheer over te

dragen is aan de hoofdgebruiker of een samenwerkingsverband van gebruikers. Hierbij kan ook gedacht worden aan het overdragen van taken op het gebied van planning en inroosteren van gebruik.

Optie 4: Vermindering aantal accommodaties (sluiting, samenvoeging, overdracht eigendom)

Dit is een optie die structureel effect heeft, maar lastig uit te voeren is. Onder meer omdat het overschot aan capaciteit erg versnipperd is, met name bij voetbal. Het overschot van negen velden is een optelling van restcapaciteit. Dat betekent ook dat de overcapaciteit niet als zodanig wordt ervaren: sommige verenigingen zitten ruim in het jasje, maar de meesten ervaren een krappe jas. Zeker op piekmomenten. Afstoten van accommodaties wordt derhalve bemoeilijkt door het feit dat de bezetting van accommodaties hoog is. Sluiting van een volledig complex heeft automatisch tot consequentie dat de vereniging ten minste samenwerking moet zoeken met een vereniging op een andere locatie, mogelijk zelfs moet samengaan. Wanneer verenigingen hier in de nabije toekomst zelf initiatief voor nemen en mee willen werken aan efficiënter gebruik van de bestaande capaciteit, dan kan de gemeente hier actief in participeren.

Een optie in dit kader kan zijn het eigendom van met name kleedwasaccommodaties op sportcomplexen over te dragen aan verenigingen, waarmee zij volledig verantwoordelijk worden voor de eigenaarslasten en het onderhoud. De totale boekwaarde op kleedwasaccommodaties is met ruim 3 miljoen omvangrijk. Nader onderzoek naar de (financiële) haalbaarheid van eigendomsoverdracht is noodzakelijk. De voorwaarden voor eigendomsoverdracht zullen zodanig moeten worden geformuleerd dat met verenigingen ook overeenstemming kan worden bereikt over de eigendomsoverdracht.

Optie 5: Bezuinigen op het budget sportstimulering

Hiermee wordt buiten de bestaande begroting van beheer en exploitatie van sportaccommodaties gekeken. Het betreft hier vooral de financiering van de inzet van sportcoaches, de ondersteuning en advisering van sportverenigingen, het aangepast sporten, talentontwikkeling en de subsidiëring van (breedte)sportevenementen e.d. Omdat deze middelen al onder druk staan en de extra impuls, die er deze coalitieperiode aan is gegeven vooralsnog slechts tot en met 2014 geldt, wordt deze optie vooralsnog niet nader uitgewerkt.

Optie 6: Alternatief scenario voor bekostiging groot onderhoud 2015 t/m 2018

Zoals gezegd zullen in het licht van de nota sportaccommodatiebeleid keuzes moeten worden gemaakt om het begrotingstekort structureel op te lossen. Omdat die keuzes nog nadere uitwerking vragen, is gezocht naar een oplossing waarmee enerzijds de lastenverzwaring voor gebruikers in de komende jaren wordt beperkt, anderzijds tijd en ruimte worden gecreëerd om in overleg met het veld, besluiten voor de langere termijn voor te bereiden en te nemen.

In onderstaand overzicht is zichtbaar welke uitgaven in de jaren 2014 t/m 2018 in het kader van groot onderhoud van sportaccommodaties worden voorzien. Tegenover die uitgaven zijn de budgetten gesteld die thans beschikbaar zijn voor groot onderhoud. Uit het overzicht valt af te leiden dat de uitgaven in de diverse jaarschijven sterk fluctueren en dat er over de gehele periode een tekort ontstaat ter grootte van € 1,9 miljoen.

Planningsjaar	Buitensport	Binnensport	Totaal	Beschikbaar	Overschot/tekort
2014	234.000	75.960	309.960	792.377	0
2015	861.934	420.700	1.282.634	1.087.417	-195.217
2016	488.035	157.698	645.733	605.000	-40.733
2017	719.171	331.187	1.050.358	605.000	-445.358
2018	1.539.615	303.203	1.842.818	605.000	-1.237.818
totaal	3.842.755	1.288.748	5.131.503	3.694.794	-1.919.126

Tabel 5.1. Voorziene uitgaven groot onderhoud 2014 t/m 2018. Het overschot 2014 van € 482.417 wordt ingezet in 2015.

Voor het onderhoud 2014 is ruimschoots dekking aanwezig. Vanaf 2015 ontstaan tekorten. Deze tekorten zouden kunnen worden gedekt door middel van rendabele investeringen. De kapitaallasten die ontstaan wanneer investeringen in totaal het bedrag van € 605.000 overstijgen, zouden kunnen worden afgedekt door een verhoging van de huurtarieven. Omdat de tekorten vanaf 2015 qua omvang sterk fluctueren zou er voor gekozen kunnen worden het totaal tekort van € 1,9 mln. gelijk te verdelen over vier jaar (2015-2018). Dat komt neer op een jaarlijkse extra investering van afgerond € 480.000. Uitgaande van een afschrijvingsperiode van 15 jaar, een rentepercentage van 3,9% en een annuïtaire afschrijving bedragen de extra lasten € 42.870 per jaar. Op basis van de jaarlijkse huurinkomsten uit sportaccommodaties (€ 2 miljoen) is dan gedurende vier opeenvolgende jaren vanaf 2015 een jaarlijkse huurverhoging noodzakelijk van afgerond 2,15%. Dat komt dus voor de periode 2015 tot en met 2018 neer op een extra huurverhoging van 8,6% (los van de prijsindex).

5.5 Vervolg

Voorname oplossing lost voor de periode van 2015 tot en met 2018 het financieel knelpunt met betrekking tot groot onderhoud op. Dat laat onverlet dat een structurele oplossing nodig is om exploitatie, beheer en onderhoud van de sportaccommodaties ook na afloop van deze periode te kunnen blijven bekostigen. Het is aannemelijk dat deze oplossing zal bestaan uit een combinatie van huurverhoging, zelfwerkzaamheid van verenigingen en mogelijk het afstoten van eigendommen. Als uitwerking van deze nota, zullen hierin genoemde aanbevelingen en actiepunten daarom op zo kort mogelijke termijn worden opgepakt.

Bijlage 1 Specificatie behoefte buitensport- accommodaties voetbal, hockey en tennis

Capaciteitsberekening voetbalcomplexen (2012)

(W = wedstrijdveld, T = trainingsveld)

Voetbalvereniging	Aanbod velden		Behoeftes aan velden		Overschot (+) of tekort (-)	
Bavel	3 W	2,3 T	2,9 W	1,9 T	+0,1 W	+0,4 T
Baronie	4 W	2 T	4,2 W	2,5 T	-0,2 W	-0,5 T
Beek Vooruit	3 W	2 T	3,5 W	2,0 T	-0,5 W	0 T
Advendo	3 W	1 T	1,3 W	1,2 T	+1,7 W	-0,2 T
Barça	1 W	0,8 T	1,00 W	0,5 T	0 W	+0,3 T
UVV	3 W	0,8 T	1,3 W	0,8 T	+1,7 W	0 T
TVC Breda	3 W	1 T	1,6 W	1,0 T	+1,4 W	0 T
Gunners	2 W	1 T	1,9 W	1,1 T	+0,1 W	-0,1 T
SAB	2 W	1 T	1,1W	0,9 T	+0,9 W	+0,1 T
PCP	1 W	1 T	0,5 W	0,3 T	+0,5 W	+0,7 T
Jeka	6 W	2 T	5,6 W	3,6 T	+0,4 W	-1,6 T
Groen Wit	1 W	1 T	1,1 W	0,8 T	-0,1 W	+0,2 T
DIA	4 W	1 T	2,0 W	1,1 T	+2,0 W	-0,1 T
Boeimeer	3 W	2 T	2,6 W	1,7 T	+0,4 W	+0,3 T
WDS	2 W	1 T	1,2 W	0,8 T	+0,8 W	+0,2 T
Totaal Breda	41 W	19,9 T	31,8 W	20,2 T	+9,2 W	-0,3 T

Competitiecategorie belastingscoëfficiënt voetbal

Heren senioren:	1,00
A-junioren:	1,00
B-/C-junioren:	0,75
D-pupillen:	0,50
E-pupillen:	0,35
F-pupillen:	0,25
Dames senioren:	1,00
Meisjes 15-18:	0,75
Meisjes 12-15:	0,50
Meisjes 9-12:	0,25
G-Team:	0,75

Richtlijn VNG kleedkamers voetbal

In 2013 hebben de KNVB en de VNG overeenstemming bereikt over een nieuwe richtlijn voor kleedlokalen op voetbalcomplexen. De eerder gehanteerde normen voor het berekenen van velden en kleedkamers komen met deze richtlijn te vervallen. *De richtlijn geldt bij wijziging van de situatie dan wel bij aanpassing van hoeveelheden velden en/of kleedkamers.* De richtlijn moet een objectief beeld geven van de (toekomstige) situatie.

De belangrijkste wijzingen ten opzichte van de oude normen en richtlijnen:

- het is geen momentopname meer. Demografische ontwikkelingen en ledenontwikkelingen worden meegewogen;
- ook de samenstelling van de vereniging (alleen senioren of ook pupillen en junioren) is van belang;
- er wordt niet meer alleen gekeken naar natuurgrasvelden, maar ook naar het gebruik van kunstgrasvelden;
- multifunctionaliteit gebruik (schoolgebruik, openbaar gebruik of anders) wordt eveneens meegewogen;
- elk traject is maatwerk.

Samenstelling vereniging

De richtlijn voor het bepalen van de hoeveelheid kleedkamers betreft een gedifferentieerde richtlijn die afhankelijk is van de samenstelling van de vereniging. De richtlijn voor kleedkamers betreft:

- bij alleen senioren: 2 kleedkamers per benodigd wedstrijdveld en 2 teamlockers per kleedkamer;
- Bij senioren/junioren/pupillen: 2 kleedkamers per benodigd wedstrijdveld en 2 teamlockers per kleedkamer en 50% van de kleedkamers in een grotere maatvoering (24 i.p.v. 15 m²);
- Indien 1 benodigd wedstrijdveld en senioren/junioren/pupillen: 3 kleedkamers en 2 teamlockers per kleedkamer en 2 van de kleedkamers in een grotere maatvoering.

De teamlockers zijn geïntegreerd in de richtlijn zodat meerdere teams “gelijktijdig” gebruik kunnen maken van de kleedkamer (het ene team speelt de wedstrijd en het andere team kleedt zich om en legt de kleding en andere bezittingen in de teamlocker en gaat het veld op na het laatste fluitsignaal zodat de kleedkamer weer vrij is voor gebruik). Tevens wordt hierdoor de hoeveelheid benodigde kleedkamers verminderd ten opzichte van voorgaande normen (let op: het betreft nu een richtlijn) voor hoeveelheden van kleedkamers.

Met de berekende hoeveelheid kleedkamers zouden er in principe geen theoretische belemmeringen moeten zijn met de organisatorische invulling van de wedstrijddag. Lokale omstandigheden (denk bijvoorbeeld aan aanwezigheid gemengde teams) moeten altijd getoetst worden. Bij overig gebruik/gebruik voor andere doeleinden kan het zijn dat meer kleedaccommodatie wenselijk is. Dit hangt af van de lokale situatie en lokale beleidskeuzes.

Uitgangspunten berekening kleedkamers

- Hoogste uitkomst benodigd aantal wedstrijdvelen is bepalend voor het aantal benodigde kleedkamers;
- Goede hygiënische kwaliteit van de kleedgelegenheid;
- Bij de bepaling van het aantal kleedruimten en het daartoe benodigde oppervlak wordt als uitgangspunt gehanteerd dat elk team de beschikking heeft over een kleed-wasruimte.
- De standaard kleedkamer (minimaal 15 m² exclusief wasruimte) is afgestemd op één elftal en de grotere kleedkamer (minimaal 24 m² exclusief wasruimte) is afgestemd op gezamenlijk gebruik door twee zeventallen.

Capaciteitsberekening hockey

De veldbelasting voor hockey wordt veelal bepaald met het programma PROOST (PROgnose Oppervlakte SportTerreinen). PROOST is een applicatie die de veldbehoefte voor een bepaalde sportvereniging berekent en een voorspelling voor de toekomst geeft. Hierbij wordt gebruik gemaakt van bestaande gegevens, zoals ledenaantallen, teamindelingen, grootte van het benodigde speelveld per categorie, tijdsduur van een wedstrijd. Daarnaast moet rekening gehouden worden met het aantal wisselers per team, het percentage teams dat thuis speelt, of er trim- of G/LG hockey plaatsvindt in het weekend, op wat voor ondergrond er gespeeld kan worden en met bepaalde voorkeurstijden van de verschillende leeftijdscategorieën.

Het maken van een prognose is complex omdat sommige variabelen bij hockey (maar ook bij andere sporten) veranderen met de leeftijd. Jonge kinderen spelen kort op een klein kunstgrasveldje. Als ze ouder worden, gaan ze naar een andere categorie, waar ze langer spelen op een groter veld. Voor een nauwkeurige prognose is verder een betrouwbare schatting van het aantal nieuwe leden van een vereniging vereist. Er wordt een voorspelling gegeven voor zowel de zaterdag (jeugd) en zondag (senioren), als door-de-week.

De belangrijkste invoergegevens zijn:

- Aantal velden: hoeveel velden van welk type zijn er (water KG, zand KG, gras, halve velden of kwart velden) en hoeveel uren zijn deze velden in totaal beschikbaar. Het totaal per speeldag is uitgedrukt in zand KG eenheden (op gras kan minder lang gespeeld worden en water KG heeft extra sproeitijd nodig).
- Team- en ledenaantallen: voor de zaterdag worden alle teams gespecificeerd (jongens/meisjes apart) met ledenaantallen. Daarnaast kan een vereniging trim- en/of G/LG-hockeyers hebben.
- Nieuwe leden: deze worden op vier niveaus gespecificeerd: F1, E6, D8 en senioren. Daarnaast wordt aangegeven hoeveel er van elke categorie verwacht worden over één jaar, twee jaar, etc.

Interpretatie van de uitvoer

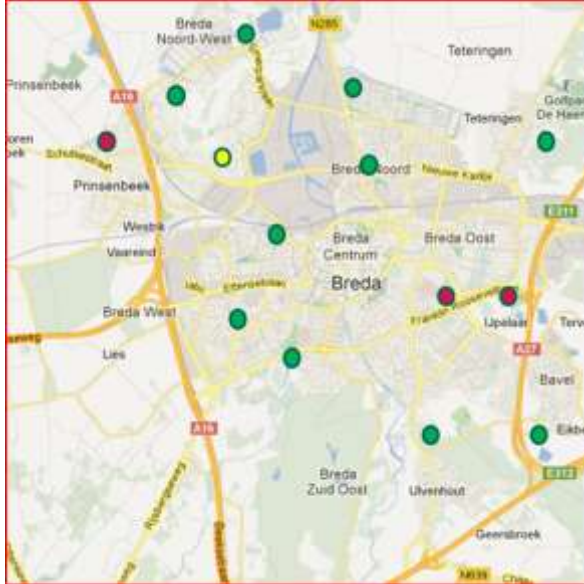
De term veldbelasting vormt de basis van het rekenmodel. Met deze factor (een getal tussen 0 en 1) wordt aangegeven hoe zwaar een veld belast wordt als er een bepaald team op speelt. De maximale waarde van 1 wordt bereikt als het veld continu volledig bezet wordt gehouden door spelende teams. Als de totale veldbelasting voor een vereniging groter is dan het totale aantal beschikbare velden, kan de vereniging mogelijk (al dan niet direct) in de problemen komen bij het plannen van alle thuiswedstrijden.

Werkelijke wedstrijdbehoefte 2010 hockey in velden	Beschikbare capaciteit kunstgras	Benodigde capaciteit zaterdag 2010	Benodigde capaciteit zondag 2010	Tekort (-) of overschot (+)
Prinsenbeek	3	3,5	1,4	-0,5
Push	6	7,6	5,2	-1,6
Teteringen	2	1,6	0,6	+0,4
Breda	3	3,9	3,3	-0,9
Zwart Wit	3	4,6	3,9	-1,6
Totaal	17	21,2	14,4	-4,2

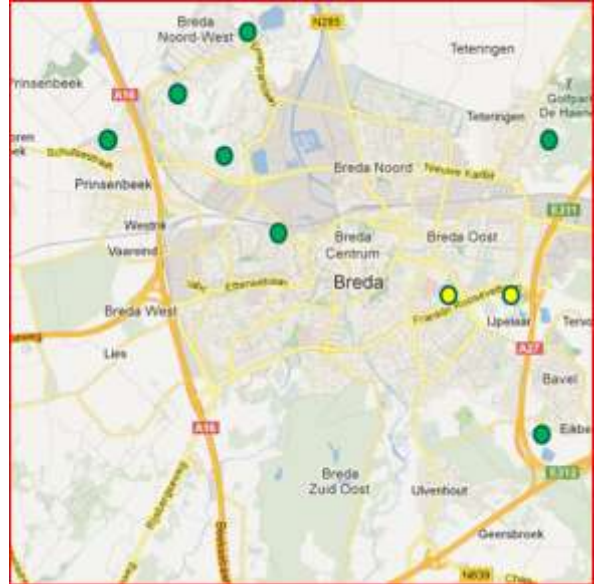
Beschikbare capaciteit hockeyvelden 2013	Kunstgras	Natuurgras	Mini veld
Prinsenbeek	3		
Push	7		1
Teteringen	2	0,5	
Breda	3	2	
Zwart Wit	3	2	

Spreiding voetbal- en hockeyvelden

In onderstaande drie afbeeldingen is zichtbaar waar in Breda in 2013 een tekort was aan hockeyvelden en een overschot aan voetbalvelden.



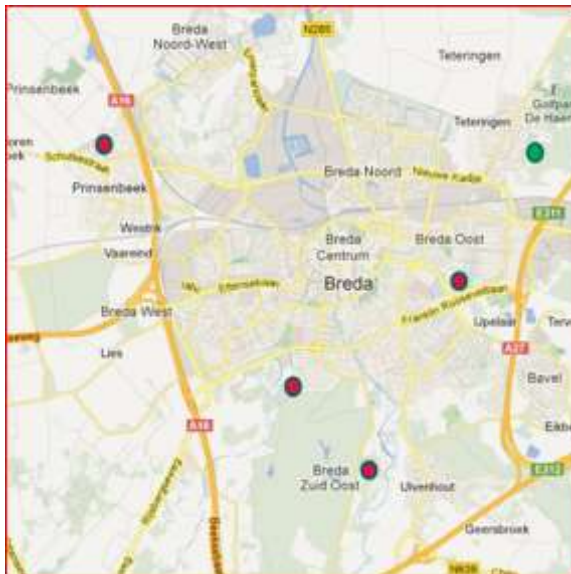
Afbeelding 1.1. Capaciteitsoverzicht voetbal



Afbeelding 1.2. Verdeling kunstgrasvelden voetbal over de gemeente Breda

- | | | | |
|--|--------|--|--------|
| | over | | over |
| | tekort | | tekort |
| | gelijk | | gelijk |

- | | |
|--|---------|
| | 1 x KGV |
| | 2 x KGV |



- | | |
|--|--------|
| | tekort |
| | over |

Afbeelding 2.3: Capaciteitsoverzicht hockey

Capaciteitsberekening tennis

De KNLTB hanteert een marge voor het aantal leden per baan. Voor onverlichte banen betreft de norm 50-70 leden per baan en voor een verlichte baan is dit 70-90 leden. In onderstaande tabel wordt uitgegaan van een gemiddelde van respectievelijk 60 leden per onverlichte baan en 80 leden per verlichte baan.

Tennisvereniging	Huidig aanbod banen met verlichting	Huidig aanbod banen zonder verlichting	Aantal leden 2012	Ruimte (+) of tekort (-) in ledentallen 2012
TV Breda Noord	5	0	70	+ 330
BLTV	5	6	700	+ 60
TC Breda	5	3	530	+ 50
TV Markant	9	7	1.500	- 360
TV Heksenwiel	12	0	650	+ 310
Teteringse tennisvereniging	14	0	870	+ 250
TV Haagse Beemden	7	0	380	+ 180
TV Bavel	11	0	800	+ 80
TV Prinsenbeek	17	0	1.400	- 40
Tennisclub UTV	7	0	850	- 290
TV IJpelaar	5	4	730	- 90
Tennisvereniging 't Ei *	0	4		
totaal	90	24	8.480	+160

* Tennisvereniging 't Ei is niet aangesloten bij KNLTB

In de afgelopen jaren is geconstateerd dat de ledenaantallen van enkele tennisverenigingen afnemen. Op basis van de normen van de KNLTB kunnen die verenigingen met een lager aantal tennisbanen voorzien in de behoefte binnen de vereniging. Daarnaast heeft de daling van het ledenaantal en daarmee de daling van de inkomsten van de vereniging, tot gevolg dat die verenigingen niet langer in staat zijn alle op hun complex aanwezige tennisbanen te huren van de gemeente. Op drie tennisparken is als gevolg daarvan momenteel sprake van een leegstand van 6 tennisbanen.

Bijlage 2 Bezetting binnensportaccommodaties

In Breda worden gemeentelijke binnensportaccommodaties (sporthallen, sportzalen en gymzalen) verhuurd gedurende 46 weken per jaar met de volgende tijden: maandag tot en met vrijdag van 8.00-23.30 uur, zaterdag van 9.00-23.00 uur en zondag van 9.00-20.00 uur.

Overzicht bezetting binnensport Breda totaal (2011-2012)

8.30 – 12.00 uur	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
Bezetting sporthallen in %	85	91	82	90	80
Bezetting gymzalen in %	80	80	80	80	78
Bezetting turnhal in %	0	0	0	0	0

13.00 – 15.30 uur	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
Bezetting sporthallen in %	80	76	76	80	81
Bezetting gymzalen in %	73	68	53	71	64
Bezetting turnhal in %	0	0	80	0	0

15.30 – 23.30 uur	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
Bezetting sporthallen in %	59	55	56	61	45
Bezetting gymzalen in %	39	47	56	44	37
Bezetting turnhal in %	63	38	50	63	81

Weekend	Zaterdag	Zondag
Bezetting sporthallen weekend in %	34	27
Bezetting gymzalen weekend in %	17	8
Bezetting turnhal weekend in %	54	46

Sportvoorziening	Bezettingspercentage totaal
Sporthallen en sportzalen	56
Gymzalen	42

Overzicht bezetting binnensport per accommodatie (2011-2012)

Bezetting sporthallen in %	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
8.30 -12.00 uur					
Sporthal de Doelen	86	89	86	93	89
Sporthal Haagse Beemden	98	100	98	98	98
Grote hal Drie Linden	86	86	90	86	44
Grote hal Sportcentrum	61	82	86	71	71
Sportzaal Raaimoeren	96	100	50	100	96
Gemiddeld	85	91	82	90	80
13.00-15.30 uur					
Sporthal de Doelen	90	85	100	75	90
Sporthal Haagse Beemden	86	93	67	80	77
Grote hal Drie Linden	93	87	67	93	67
Grote hal Sportcentrum	60	55	70	70	95
Sportzaal Raaimoeren	70	60	75	80	75
Gemiddeld	80	76	76	80	81
15.30-23.30 uur					
Sporthal de Doelen	63	56	72	69	50
Sporthal Haagse Beemden	81	56	81	81	67
Grote hal Drie Linden	50	56	60	56	75
Grote hal Sportcentrum	63	38	13	56	34
Sportzaal Raaimoeren	38	69	53	44	0
Gemiddeld	59	55	56	61	45

Bezetting gymzalen in %	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
8.30-12.00 uur					
Gymzaal Sportcentrum	86	79	86	86	86
Voorhal Sportcentrum	71	57	57	86	86
Gymzaal Drie Linden	64	79	0	86	57
Gymzaal Archimedesstraat	86	86	100	90	86
Gymzaal Elandstraat	93	93	86	93	93
Gymzaal Gen. Maczekstraat	86	86	86	86	86
Gymzaal J. Nieuwenhuizenstraat	86	79	79	86	86
Gymzaal Kroeten	93	100	93	93	100
Gymzaal Noorderlicht	100	86	86	93	86
Gymzaal Olympia	93	0	86	0	64
Gymzaal Oranjeboomstraat	100	100	86	43	86
Gymzaal Stoutenburgstraat	93	93	93	93	0
Gymzaal Twaalfbunder	64	93	93	93	93
Gymzaal Wandelakker	0	86	86	86	86
Gemiddeld	80	80	80	80	78

Bezetting gymzalen in % 13.00-15.30 uur	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
Gymzaal Sportcentrum	60	60	100	70	80
Voorhal Sportcentrum	60	0	80	30	60
Gymzaal Drie Linden	0	0	0	0	0
Gymzaal Archimedesstraat	60	60	80	60	60
Gymzaal Elandstraat	80	80	70	80	80
Gymzaal Gen. Maczekstraat	80	80	10	90	90
Gymzaal J. Nieuwenhuizenstraat	90	90	100	90	90
Gymzaal Kroeten	80	60	0	80	0
Gymzaal Noorderlicht	90	90	100	80	80
Gymzaal Olympia	90	90	0	90	90
Gymzaal Oranjeboomstraat	100	100	100	90	80
Gymzaal Stoutenburgstraat	90	100	100	90	40
Gymzaal Twaalfbunder	80	80	0	80	80
Gymzaal Wandelakker	60	60	0	60	60
Gemiddeld	73	68	53	71	64

Bezetting gymzalen in % 15.30-23.30 uur	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
Gymzaal Sportcentrum	38	63	56	38	13
Voorhal Sportcentrum	44	34	38	25	38
Gymzaal Drie Linden	25	38	75	59	66
Gymzaal Archimedesstraat	38	50	78	50	25
Gymzaal Elandstraat	13	38	56	69	13
Gymzaal Gen. Maczekstraat	53	50	69	56	25
Gymzaal J. Nieuwenhuizenstraat	56	44	72	56	13
Gymzaal Kroeten	0	19	50	0	0
Gymzaal Noorderlicht	88	69	69	56	75
Gymzaal Olympia	38	44	81	19	38
Gymzaal Oranjeboomstraat	75	50	19	50	31
Gymzaal Stoutenburgstraat	0	50	38	50	88
Gymzaal Twaalfbunder	50	50	81	38	25
Gymzaal Wandelakker	25	63	0	56	72
Gemiddeld	39	47	56	44	37

Turnhal Drie Linden Bezetting in %	Maandag	Dinsdag	Woensdag	Donderdag	Vrijdag
8.30-12.00 uur	0	0	0	0	0
13.30 – 15.30 uur	0	0	80	0	0
15.30 – 23.30 uur	63	38	50	63	81

Bijlage 3 Huurtarieven binnen- en buitensport

In de huidige tariefssystematiek vormt de gebruiksmogelijkheid van een accommodatie het belangrijkste uitgangspunt voor het gehanteerde tarief. Er wordt dus geen relatie gelegd met de kostprijs van een accommodatie. Rekening houdend met diverse factoren is voor alle gemeentelijke sportaccommodaties een gebruiksfactor bepaald, afgeleid van de gebruiksfactor voor een uur gymzaalgebruik¹⁷. Verder is sprake van een basisbedrag dat jaarlijks wordt aangepast aan het prijsindexcijfers. Het basisbedrag is het voor verenigingen geldend uurtarief voor de gymzalen. Het uurtarief voor de overige accommodatiesoorten is het basisbedrag maal de gebruiksfactor.

De gebruiksfactor en het uurtarief zijn vastgelegd in de 'Verordening tarieven binnen- en buitensportaccommodaties van de gemeente Breda 2005'. Verder zijn vastgelegd: de tegenprestaties die de gemeente levert voor de huurtarieven, de zaken die voor rekening van de verenigingen komen, de tarieven van toepassing op verschillende categorieën gebruikers, de verhuurvoorwaarden, het protocol voor de keuring van natuurgrasvelden en regels voor het voeren van reclame op (buiten)sportaccommodaties.

Binnensportaccommodaties

Zoals gezegd is de basisnorm voor de tarifiering van de binnensportaccommodaties gebaseerd op de gebruiksmogelijkheden (oppervlakte) van een gymnastieklokaal. De tarieven van de andere binnensportaccommodaties zijn daarvan afgeleid. Verder wordt er onderscheid gemaakt tussen verschillende gebruikersgroepen: sportverenigingen, sportbonden, individuele gebruikers en aanbieders van gesubsidieerde sportactiviteiten betalen het basistarief, terwijl voor evenementen en commerciële aanbieders een semicommercieel c.q. commercieel tarief in rekening wordt gebracht.

Onderstaande tabellen geven de huurtarieven weer die in het seizoen 2013-2014 worden gehanteerd voor de gemeentelijke binnensportaccommodaties. De vergoeding voor het gebruik van binnensportaccommodaties door scholen voor het reguliere bewegingsonderwijs is gelijk aan de normvergoeding van de scholen.

Accommodatie	Deel	Uurtarief in €	Specificatie
Gymzalen	Regulier	14,55	gesubsidieerd tarief (basistarief)
		22,85	semicommercieel tarief
		50,95	commercieel tarief
	in MFA	17,00	gesubsidieerd tarief
		26,70	semicommercieel tarief
Sportzaal Raaimoeren	1/1 zaal	34,00	gesubsidieerd tarief
		53,35	semicommercieel tarief
	1/2 zaal	17,00	gesubsidieerd tarief
		26,70	semicommercieel tarief
Sporthal De Doelen	1/1 grote hal	50,95	gesubsidieerd tarief
		25,45	toernooitarief *
		80,00	semicommercieel tarief
		178,30	commercieel tarief
	1/3 grote hal	17,00	gesubsidieerd tarief
	2/3 grote hal	34,00	Idem
	Badmintonbaan	8,55	idem

*Het toernooitarief betreft de periode van 1 mei tot de zomersluiting, voor vaste huurders die minimaal 4 uur inhuren.

¹⁷ In een gymlokaal kunnen verschillende activiteiten worden uitgevoerd, met variabele deelnemersaantallen. De gemiddelde bezetting per tijdseenheid ligt op 12 personen. Voor een gymlokaal geldt gebruiksfactor 1. In een sporthal kunnen 3 á 4 maal zo veel gebruikers tegelijk terecht. De gebruiksfactor voor sporthallen is daarom op 3,5 gesteld. De gebruiksfactor van een groot sportveld bij incidenteel gebruik is vastgesteld op 2, die van een tennisbaan op 0,25, etc.

Accommodatie	Deel	Uurtarief in €	Specificatie
Sporthal Haagse Beemden	1/1 grote hal	50,95	gesubsidieerd tarief
		25,45	toernooitarief *
		80,00	semicommercieel tarief
		178,30	commercieel tarief
	1/3 grote hal	17,00	gesubsidieerd tarief
Gemeentelijk sportcentrum	1/1 grote hal	50,95	gesubsidieerd tarief
		25,45	toernooitarief *
		80,00	semicommercieel tarief
		178,30	commercieel tarief
	1/2 grote hal	25,47	gesubsidieerd tarief
	grote hal badmintonbaan	8,55	idem
	voorhal/gymzaal	14,55	idem
		22,85	semicommercieel tarief
		50,95	commercieel tarief
		8,55	weekendtarief
	8,55	gesubsidieerd tarief	
De Drie Linden	1/1 grote hal	50,95	gesubsidieerd tarief
		25,45	toernooitarief *
		80,00	semicommercieel tarief
		178,30	commercieel tarief
	1/3 grote hal	17,00	gesubsidieerd tarief
	badmintonbaan	8,55	idem
	turnzaal	29,10	idem, alleen gymnastiek- en turnverenigingen
	gymzaal	14,55	idem
		22,85	semicommercieel tarief
		50,95	commercieel tarief

Buitensportaccommodaties

In onderstaande tabel de tarieven die in 2013-2014 gelden voor de gemeentelijke buitensportaccommodaties:

Sportsoort	Voorziening	Uurtarief in €	Specificatie
Voetbal, hockey, korfbal, rugby	natuurgrasveld	29,10	incidentele huurders
		22,85	toernooitarief (alleen scholen bij ≥ 6 uur inhuur per dag)
		12,75	exclusief energielasten (vaste huurders buiten het seizoen of extra inhuur / sportklassen)
		10,48	vaste seizoenshuurders
Voetbal, hockey	kunstgrasveld	29,10	incidentele huurders
		22,85	toernooitarief
		12,75	exclusief energielasten, sportklassen
Atletiek	complex	13,40	vaste seizoenshuurders
		28,50	incidentele huurders
		22,35	toernooitarief
		12,53	exclusief energielasten
		11,84	vaste seizoenshuurders
	baan	11,84	idem
	middenveld	11,84	idem
werpterein	5,92	Idem	
	4,40	per kleedkamer	
Honk- en softbal	veld	28,90	incidentele huurders
		22,70	toernooitarief
		12,70	exclusief energielasten, sportklassen
		10,40	vaste seizoenshuurders
Tennis	baan onverlicht	3,61	vaste seizoenshuurders
Handbal	verhard veld	17,30	incidentele huurders
		13,30	toernooitarief
		13,82	exclusief energielasten
		11,56	vaste seizoenshuurders
Jeu de boules	baan	5,78	gesubsidieerd tarief
		2,51	gesubsidieerd seizoenstarief

Voor buitensport geldt dat de ingangsdatum van het (nieuwe) tarief samenhangt met de soort accommodatie: voor voetbal, hockey, korfbal en rugby loopt het verhuurseizoen van 1 augustus t/m 31 juli van het volgende jaar; voor atletiek van 1 april tot en met 31 maart, voor de overige buitensportaccommodaties gelden de tarieven voor het kalenderjaar.

Voor de schietterreinen en de wielersbaan gelden maatwerkafspraken. De schietvereniging in Ulvenhout gebruikt incidenteel een groenstrook op het complex; de overige schietverenigingen betalen uitsluitend een vergoeding voor het gebruik van de ondergrond. Voor de wielersbaan is een huurovereenkomst gesloten met de stichting Wielersbaan op basis waarvan zij een vergoeding betalen die in een voorziening gaat voor toekomstig groot onderhoud. Op basis van de overeenkomst hebben zij tevens de verplichting het dagelijks onderhoud uit te voeren. Huur van de accommodatie voor beach volleybal wordt door Optisport rechtstreeks bij de vereniging in rekening gebracht.

Bijlage 4 Mogelijke basis tarieven

Kostprijsgerelateerde tarieven

In hoofdstuk 4 wordt de fictieve kostprijs van een accommodatie als uitgangspunt genomen. Per accommodatiesoort wordt zo'n kostprijs opgebouwd door een optelling van een aantal componenten. Zo kan voor diverse accommodaties de totale kostprijs worden berekend. Hieronder ter illustratie de berekening van de fictieve kapitaallasten van een voetbalaccommodatie met één kunstgrasveld, twee natuurgrasvelden, een gemiddelde oppervlakte aan randgroen en parkeergelegenheid.

Onderdeel	Sub-onderdeel	m2 BVO	prijs/m2 BVO	Investering	Afschrijf-terminj ^z	rente	annuïteit	aantal	totaal
KG veld voetbal	grond	7.000	65	455.000	0	0,039	17.745	1	17.745
	onderbouw	7.000	40	280.000	30	0,039	15.996	1	15.996
	toplaag	7.000	20	140.000	10	0,039	17.175	1	17.175
	doelen	2	1.000	2.000	10	0,039	245	1	245
	ballenvangers	2	2.000	4.000	10	0,039	491	1	491
NG veld voetbal	grond	7.000	65	455.000	0	0,039	17.745	2	35.490
	onderbouw	7.000	35	55.750	30	0,039	3.185	2	6.370
	toplaag	7.000	20	32.750	15	0,039	2.925	2	5.850
	doelen	2	1.000	2.000	10	0,039	245	2	491
	ballenvangers	2	2.000	4.000	10	0,039	491	2	981
KWA	grond	50	2.000	100.000	0	0,039	3.900	5	19.500
	bebouwing	50	2.000	100.000	40	0,039	4.977	5	24.887
	installaties	1	5.000	5.000	20	0,039	365	1	365
Terrein	grond	2.000	65	130.000	0	0,039	5.070	3	15.210
	randgroen	500	10	5.000	10	0,039	613	3	1.840
	verharding	500	50	25.000	10	0,039	3.067	3	9.201
	hekwerk	500	35	17.500	10	0,039	2.147	3	6.441
	parkeren	500	50	25.000	10	0,039	3.067	3	9.201
Totaal									187.479

Voorbeeld van fictieve kapitaallasten voetbalaccommodatie met fictieve kosten voor de diverse onderdelen.

* N.B. Op grond mag niet afgeschreven worden.

Naast de (fictieve) kapitaallasten bestaat de kostprijs ook uit exploitatielasten, onderhoudskosten (geen vervangingsinvesteringen) en personeelslasten. Deze zijn van de bestaande sportaccommodaties bekend of kunnen er naar toegerekend worden. Hiermee kunnen de fictieve kapitaallasten aangevuld worden met de feitelijke overige lasten. In het rekenvoorbeeld van voetbalcomplex met twee natuurgrasvelden en één kunstgrasveld komen deze lasten in de praktijk op ca. € 27.000 per jaar uit. De totale jaarlijkse lasten van dit complex bedragen ca. € 215.000. In de praktijk ontvangt de gemeente voor zo'n complex op jaarbasis ca. € 48.000. Dat is 22% van de totale (fictieve) lasten. Wanneer dit percentage voor alle voetbalcomplexen gehanteerd wordt, ligt daarmee de basis voor een kostprijsgerelateerd tarief voor de accommodatiesoort voetbal. Voor de andere accommodatiesoorten en daarmee voor alle gemeentelijke accommodaties, kan een soortgelijke berekening worden opgesteld.

Bijlage 5 Risicomatrix taken onderhoud buitensportcomplexen

SPEELVELDEN	Is zeer geschikt om door vrijwilligers uit te voeren en stimuleert betrokkenheid					Toelichting	Deze activiteiten kunnen een financiële voordeel opleveren					Toelichting	Kan op bezuinigd worden zonder veel kwaliteitsverlies of kapitaalsvernietiging					Toelichting
Programmering speelvelden						Goed voor invulling eigen uren. Voor inhuur scholen e.d. lastig omdat verhuur versnipperd wordt						Kan voor de vereniging financiële voordelen, omdat ze zelf interessante huurder kunnen kiezen						Gemeente heeft geen inbreng meer in de cultuurtechnische mogelijkheden, dus risico's ten aanzien van kwaliteit natuurgrasvelden
Renovaties natuurgrasvelden						Specialisme						Specialisme						Link met dagelijks onderhoud
Machinale onderhoud natuurgrasvelden; maaien, bemesten enz.						M.u.v. vangen van mollen en beregenen zijn dure machines nodig						Specialisme						Beregenen en vangen van mollen zijn zeer bepalend voor kwaliteit.
Handmatige werkzaamheden op natuurgrasvelden, belijnen, doelen plaatsen, onderhouden enz.						Meer betrokkenheid, minder schade door verkeerd gebruik												Meer betrokkenheid, minder schade door verkeerd gebruik
Vervangen van sportinventaris, doelen e.d.						Door clustering goedkoper						Door clustering goedkoper						Versnippering maakt het duurder
Renovaties kunstgrasvelden						Specialisme						Specialisme						Link met dagelijks onderhoud
Machinale onderhoud kunstgrasvelden						Specialisme						Specialisme						Link met renovaties
Onderhoud sportinventaris, doelen e.d.						Meer betrokkenheid, minder schade door verkeerd gebruik						Meer betrokkenheid, minder schade door verkeerd gebruik						Meer betrokkenheid, minder schade door verkeerd gebruik. Verantwoordelijkheid juridisch goed regelen.
Onderhoud half-verharding, honk/softbal, jeu de boulesbanen en kogelstootsec.						Is veel handwerk						Is veel handwerk						Is veel handwerk
Speelklaar maken gravelbanen						Specialisme						Specialisme						
Onderhoud gravelbanen						Is zeer geschikt werk voor vrijwilligers												Link met renovaties
Renovatie gravelbanen						Specialisme						Specialisme						Link met dagelijks onderhoud
Onderhoud kunstgrasbanen						Specialisme												Slecht onderhoud geeft niet direct kwaliteitsverlies wel versnelde afschrijving
Renovatie kunstgrasbanen						Specialisme						Specialisme						Zie vorige. Link met renovaties
Klein onderhoud speelveldafrostering en ballenvangers						Is veel handwerk						Is veel handwerk						Meer betrokkenheid, minder schade door verkeerd gebruik

GEBOUWEN	Is zeer geschikt om door vrijwilligers uit te voeren en stimuleert betrokkenheid				Toelichting	Deze activiteiten kunnen een financiële voordeel opleveren				Toelichting	Kan op bezuinigd worden zonder veel kwaliteitsverlies of kapitaalsvernietiging				Toelichting
Schoonmaken kleedlokalen incl. toiletpapier e.d.					Meer betrokkenheid, minder schade door verkeerd gebruik					Als de vrijwilligers niet te veel betaald krijgen?					Risico is klein. Gemeente zorgt er nu voor dat de kleedlokalen schoon zijn voordat er scholen komen.
Klein bouwkundig onderhoud, schilderen (binnen), Legionellapreventie, lampen hang- en sluitwerk enz.					Meer betrokkenheid, minder schade door verkeerd gebruik					Als de vrijwilligers niet te veel betaald krijgen?					De kans is groot dat de gebouwen verpauperen
Nieuwbouw realiseren					Specialisme ontbreekt					Specialisme ontbreekt					Link met onderhoud
Groot bouwkundig onderhoud					Specialisme ontbreekt					Specialisme ontbreekt					Link met realisatie
Waterverbruik					Stimuleert zuinigheid					Stimuleert zuinigheid					
Restafvalstroom verzorgen.					Vervuiler betaald					Vervuiler betaald					
GROENWERK-ZAAMHEDEN															
Inboeten en groenstroken renoveren					Specialisme					Clusteren is goedkoper					De kwaliteit van het groen zal voor de omgeving minder worden
Schoffelen graskanten steken, knippen hagen.					Is veel handwerk					Is veel handwerk					
Bosplantsoen uitmaaien en snoeien					Specialisme					Specialisme					
Bomen snoeien + zorgplicht.					Specialisme					Specialisme					Kan gevaar opleveren voor burger
Maaien siergazons					Zijn machines voor nodig										Door clustering goedkoper.
OVERIGE INFRASTRUCTUUR															
Beheersysteem up to date houden					Specialisme					Specialisme					Rendement is lastig meetbaar het is wel mede een instrument om de kwaliteit te bewaken
Onkruidbestrijding verhardingen					Specialisme										Er zijn eisen ten aanzien van duurzaamheid
Plaatselijk herstraten en renovaties verhardingen					Specialisme					Specialisme					Infrastructuur moet wel voldoen aan gemeentelijk beleid en wet- en regelgeving
Vegen verhardingen, reinigen kolken en onderhoud riolering					Zijn machines voor nodig					Zijn machines voor nodig					
Onderhoud parkverlichting (niet openbaar)					Lampen vervangen is mogelijk										Verlaagd sociale veiligheid. Wel eigen risico
Vervangen parkverlichting					Specialisme					Specialisme					

OVERIGE INFRASTRUCTUUR	Is zeer geschikt om door vrijwilligers uit te voeren en stimuleert betrokkenheid	Toelichting	Deze activiteiten kunnen een financiële voordeel opleveren	Toelichting	Kan op bezuinigd worden zonder veel kwaliteitsverlies of kapitaals- vernietiging	Toelichting
Onderhoud hekwerken en poorten incl. alle schades	■ ■ ■ ■ ■		■ ■ ■ ■ ■		■ ■ ■ ■ ■	Kans op verpaupering is heel groot
Onderhoud zitbanken en afvalbakken	■ ■ ■ ■ ■	Als zitbanken door vrijwilligers regelmatig worden geschilderd gaan ze langer mee	■ ■ ■ ■ ■		■ ■ ■ ■ ■	
Vervangen zitbanken en afvalbakken	■ ■ ■ ■ ■		■ ■ ■ ■ ■	Waarschijnlijk worden op termijn zelf gemaakte geplaatst	■ ■ ■ ■ ■	Mooi nette afvalbakken worden op termijn vervangen door tonnen
Vervangen van hekwerken en poort	■ ■ ■ ■ ■	Door clustering goedkoper	■ ■ ■ ■ ■	Door clustering goedkoper	■ ■ ■ ■ ■	Kosten zijn mede afhankelijk wat de kwaliteitsnorm moet zijn
Legen afvalbakken en ruimen zwerfvuil	■ ■ ■ ■ ■		■ ■ ■ ■ ■		■ ■ ■ ■ ■	